

ԱՐԶԱԳՄՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

Nov. - Déc. 2014
N° 195

Artzakank change de peau

Բովանդակություն

- Էջ 4**
- Մի ցուցանմոյշի պատմություն
- Էջ 6**
- Օգնե՛ք մեր գիւղերին և դառնա՛ք մասնակից
- Էջ 9**
- Արդար թուրքեր, ուլթե՛ր են
- Էջ 12**
- Արցախեան պատերազմէն ետք 4000է աւելի անկայտ կորսուած կայ
- Էջ 15**
- Աշխարհի առաջին ոսկիանոսագետը հայուհի մըն է
- Էջ 16**
- Թուրքիայում մրցոյթ է սկսուել
- Էջ 17**
- Կոմիտաս վարդապետի մասին ժապաւեն
- Հայերէնի բարբառները վտանգուած

Sommaire

- Page 2**
- Le mémorial du génocide arménien
- Page 3**
- Préparatifs visant à obtenir des réparations
- Page 5**
- Réception à l'occasion du 23ème anniversaire de l'indépendance
- Création d'une association des communautés orthodoxes du Canton de Zürich
- Page 6**
- Un carré Hermes pour l'anniversaire de Solidarité Protestante France-Arménie
- Page 7**
- Entretien avec Lena Nazaryan
- Page 9**
- Lily Events Styling
- Page 11**
- Portrait: Lucianne Stump
- Page 13**
- Orchestre de chambre national d'Arménie au Festival Puplinge Classique
- Page 14**
- Entretien avec Hrair Aguilian
- Page 16**
- "Hay Dersim" journée de solidarité
- Page 19**
- Nouvelles de l'Ecole Topalian
- Page 20**
- Nouvelles de l'UAS

Premier numéro - octobre 1986

Octobre 1987

Octobre 1992

Avril 2012

Depuis sa première édition parue en octobre 1986, *Artzakank* a parcouru un long chemin, semé parfois d'obstacles, en évoluant en fonction des changements majeurs survenus dans l'histoire récente du peuple arménien.

28 ans d'engagement ininterrompu! Bien évidemment, cela n'aurait pas été possible sans la confiance et le soutien de notre lectorat fidèle et le dévouement de notre équipe bénévole. Encouragée par les nombreux témoignages d'appréciation et afin de mieux répondre aux attentes de notre communauté, nous avons aujourd'hui le plaisir d'éditer *Artzakank* en couleurs.

Nous espérons que cette nouveauté offrira davantage de plaisir visuel à nos lectrices et lecteurs. Bonne lecture!

La rédaction

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

Le memorial du génocide arménien

Le 19 septembre passé, les agences de presse du Moyen-Orient ont annoncé le dynamitage par les forces de l'Etat Islamique (EI) de l'Eglise arménienne des Saints Martyrs de Deir Ez-Zor en Syrie. Dans les jours qui ont suivi, les photos du mémorial détruit ont fait le tour du monde, suscitant l'indignation des Arméniens et notamment des descendants des rescapés du génocide de 1915. Cet acte de vandalisme a été condamné par des personnalités et instances politiques à travers le monde. Malgré le contexte d'une guerre qui se caractérise par des actes de violence insoutenables et de destruction délibérée des lieux de culte, certains analystes voient l'implication de la Turquie derrière l'atteinte portée à ce haut lieu de la mémoire arménienne. Erigé sur les lieux des camps de la mort, destination finale des centaines de milliers d'Arméniens, pour la plupart des femmes et des enfants, ce mémorial était l'équivalent d'Auschwitz pour les Arméniens.

A peine une semaine après cet acte ignoble, le projet du mémorial arménien à Genève a fait l'objet de plusieurs articles dans la presse suisse. Accepté en 2008 par le Conseil municipal de la Ville de Genève, le projet «Les Réverbères de la Mémoire» dont les frais seront en grande partie pris en charge par la communauté arménienne, ne cesse de subir de multiples pressions turques exercées tant sur Berne et l'ONU que sur la Ville et le Canton de Genève. Il suffit de lire les titres évocateurs de la presse romande du 2 octobre: "Genève ne veut pas de mémorial arménien dans le quartier de l'ONU" (*La Côte*), "Les «Réverbères» arméniens divisent toujours l'Etat et la Ville de Genève" (*Tribune de Genève*), "Le Conseil d'Etat ne veut pas d'un mémorial arménien près de l'ONU" (*Le Temps*), "Pas de mémorial arménien près de l'ONU" (20 minutes).

Jean-François Mabut écrit dans la *Tribune de Genève* que le 2 octobre une délégation du Conseil d'Etat avait redit à la communauté arménienne à Genève et en Suisse son opposition à l'édification du mémorial dans le parc de l'Ariana.

Contacté la veille par *Le Temps*, le président du Conseil d'Etat François Longchamp avait confirmé la position du gouvernement: «Sur le principe, nous sommes favorables à l'édification d'un tel monument, d'autant que le parlement suisse et le parlement genevois ont reconnu le génocide arménien. Notre soucis concerne la localisation retenue, qui ne préserve pas la neutralité des abords immédiats du Palais des Nations».

Olivier Francey fait remarquer dans *Le Temps* que: «Même si le ton du gouvernement se veut péremptoire, le Conseil d'Etat n'a aucun moyen coercitif pour contraindre la municipalité à choisir un autre emplacement, si ce n'est d'agir sur la délivrance des autorisations de construire. Or tous les services cantonaux sont favorables au projet. "Il est évident que le canton joue la montre. Il espère que la municipalité ou les Arméniens renonceront au projet", murmure-t-on dans les coulisses du Palais Eynard, siège de l'exécutif municipal».

Pour ce qui est de la position de la Ville, selon Sami Kanaan, le parc de l'Ariana reste le meilleur endroit et le maire d'ajouter: «A moins que le Conseil d'Etat nous propose l'une de ses parcelles, nous n'avons pas d'alternative».

Quant aux Réverbères de la Mémoire qui arboreront des inscriptions en plusieurs langues, ils ne feront pas explicitement référence au génocide arménien. «L'objectif du projet selon la Ville de Genève, est de contribuer à la lutte pour la mémoire des violences collectives dans un esprit d'ouverture et de dialogue. Le monument édifié vise à rendre hommage aux droits des peuples, aux mémoires blessées et à l'exil».

Le correspondant du *Temps* fait état également de la réaction de la communauté arménienne: «Il n'y a pas deux versions de l'histoire; il y a un fait historique incontestable, qui est la destruction de la présence arménienne en Anatolie durant la Première Guerre mondiale» a adressé le président de l'association "Les réverbères de la Mémoire" au Conseil d'Etat, en ajoutant: «L'évocation de la neutralité s'agissant de la mémoire arménienne est donc assez troublante de la part du Conseil d'Etat, auteur par ailleurs en 2001 d'un des plus beaux textes de reconnaissance du génocide jamais écrits».

La version en ligne de l'article de la *Tribune de Genève* a suscité quelques réactions de la part →→→

ԱՐԶԱԿԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar

Téléphone: 022 700 36 85

artzakank@worldcom.ch

Préparatifs visant à obtenir des réparations

Après presque cent ans de lutte pour la reconnaissance du génocide arménien, l'heure est-elle venue pour les Arméniens de prendre des mesures concrètes visant à obtenir des réparations?

Le 19 septembre à Erevan, devant plus de 1000 participants à la conférence Arménie-Diaspora organisée par le Ministère de la Diaspora, le Catholicos Aram I de la Grande Maison de Cilicie a annoncé que le Catholicossat allait tenter un procès devant la Cour constitutionnelle de Turquie, pour exiger la restitution de son quartier général d'autrefois, le Catholicossat de Sis. Si ce procès n'aboutit pas, ce qui est fort probable, le Catholicossat fera appel à la Cour européenne des droits de l'homme, à déclaré le Catholicos. Il a expliqué qu'avant de prendre cette importante décision, il avait consulté des experts juridiques internationaux ces deux dernières années. Sa Sainteté a exprimé l'espoir que ce procès ouvrira la voie à d'autres poursuites juridiques contre la Turquie pour obtenir la restitution des propriétés publiques, privées et religieuses appartenant aux Arméniens. Considérant qu'il était grand temps de transférer les revendications arméniennes dans le champ juridique, Aram Ier a reconnu toutefois que "le cadre de travail du droit international n'est pas favorable à notre cause" et que "si nous perdons le procès, nous serons quand même gagnants, car nous aurons rappelé à la communauté internationale et aux génocidaires que le peuple arménien continue d'exiger ses droits quel que soit le temps écoulé depuis le génocide."

Le lendemain, dans le cadre de la même conférence, interpellé par un journaliste sur sa réaction à cette annonce du Catholicos de Cilicie, le Ministre des Affaires étrangères Edouard Nalbandian a répondu sans hésitation: "il ne peut pas y avoir deux opinions à ce sujet. Une initiative aussi importante ne peut qu'être soutenue."

Il est à noter qu'à la veille du centenaire du génocide, plusieurs travaux importants sont en cours dans le but de rendre justice pour les victimes en raison des immenses pertes humaines et économiques subies par le peuple arménien.

Le Groupe d'études sur les réparations pour le Génocide des Arméniens (Armenian Genocide Reparations Study Group - AGRSG) vient de terminer son rapport final intitulé "Résolution avec Justice: réparations pour le génocide des Arméniens". Ce groupe, formé en 2007, est composé de quatre experts dans les différents domaines de la théorie et de la pratique des réparations: Alfred de Zayas, Jermaine O. McCalpin, Ara Papian, et Henry C. Theriault (président). George Aghjayan a servi de conseiller spécial. Le rapport de l'AGRSG propose une analyse globale sans précédent des dimensions juridiques, historiques, politiques et éthiques de la question des

Le memorial du génocide

→→→ d'internautes. Indépendamment de l'importance que l'on veut accorder à ces commentaires, il serait intéressant d'avoir une idée sur les sentiments que l'histoire du mémorial arménien suscite chez les lecteurs non-arméniens. Voici deux avis qui reflètent bien le pragmatisme de nos concitoyens par rapport à un sujet d'une importance majeure pour nous, descendants des rescapés du génocide:

S'il s'agit de trouver un lieu de commémoration et de recueillement, la meilleure solution est l'église arménienne de Troinex. Si l'on cherche par contre un lieu de propagande, le parc de l'Ariana est parfaite!

Il finira dans le dépôt de la Ville près du Lignon. Pensez donc, on ne va quand même pas risquer de se fâcher avec la Turquie et son puissant allié azerbaïdjanais, dont le bras financier Socar est en train de devenir un sponsor culturel d'importance en Suisse Romande (Montreux Jazz). Au moment où les infrastructures culturelles genevoises à la dérive ont un cruel besoin de fonds privés.

Ce n'est probablement pas le dernier épisode de «La saga» des Réverbères, pour reprendre le terme de la *Tribune de Genève*. La communauté arménienne, quant à elle, est choquée par ces tractations pour un mémorial qui, d'après la Ville de Genève, ne devra pas comporter de référence directe au génocide arménien.

Dans quelques mois, le jour du centenaire du génocide de 1915, les descendants des rescapés vivant à Genève et dans les environs se réuniront encore une fois dans la cour de l'Eglise Saint Hagop de Troinex devant le *khatchkar* qui, selon certaines sources serait un "rescapé" des *khatchkars* de Djougha au Nakhitchevan, victimes du génocide culturel perpétré par les Azéris. Ils se recueilleront devant ce mémorial hautement symbolique pour commémorer dignement leurs victimes, en toute sérénité et humanité, loin de tout tumulte ou chantage.

M.S.

réparations pour le génocide arménien de 1915-1923, y compris des recommandations spécifiques pour les éléments d'un ensemble de réparations complètes. Le rapport final complet sera disponible au format PDF en ligne. Le résumé et introduction du rapport final sont déjà disponibles sur le site. <http://www.armeniangenocidereparations.info/>

Rappelons aussi qu'en juillet 2013, lors du colloque international des juristes arméniens, organisé par le Ministère de la Diaspora, un groupe de travail avait été formé sous la présidence d'Anahit Manasyan, conseillère au président de la Cour constitutionnelle d'Arménie Gagik Haroutunian, président de la Cour constitutionnelle d'Arménie, afin d'étudier les implications juridiques du génocide des Arméniens. Le groupe de travail serait en train d'évaluer les options juridiques qui s'offrent à la République d'Arménie.

**«Մի ցուցանմոյշի պատմութիւն»
գիրքը, որ 7 տարի ապրեց ջրի տակ**

Աննա Բաբաջանեան

Դժուար է ասել՝ Սուրբ Գրքի հանդէպ մեր առանձնակի վերաբերմունքն է պատճառը, թե՛ հրաշագործ զօրութիւնների նկատմամբ մշտական նախապաշարմունքը, սակայն այլ կերպ չես բացատրի այն ակնածալի երկիրդածութիւնը, որով մարդիկ յարաբերում են Մատենադարանում պահուող առեղծուածային մի աւետարանի հետ: Եւ Նոյնիսկ այն դէպքում, երբ ձեռագիր մատենան այժմ այցելուներին հասանելի է միայն ապակու յետևից, մարդիկ շարունակում են նրանից հրաշք ակնկալել, առիթը բաց չեն թողնում որևէ հարցով դիմել աւետարանին. չէ՞ որ այն անուանում է նաև «Խնդրակատար»՝ խնդրանք կատարող: Կամ, գուցէ, առեղծուածային գրքի նկատմամբ հաւատը զօրեղ է նաև այն պարզ պատճառով, որ աւետարանն ի՞նքն էլ փրկուել է հրաշքով: Այլ կերպ դժուար է անուանել նրա անցած ուղու զարմանալի պատմութիւնն ու երկրորդ «յայտնութիւնը»:

Իսկ այս պատմութիւնը սկիզբ է առնում 1498 թուականից, երբ Վասպուրականի Քաջբերունիք գաւառի Ասպիւնակ գիւղում Թուրվանդա անունով մի իշխան Տէր Բարսեղ քահանային պատուիրեց ընդօրինակել Աւետարանը: Այն ժամանակ դժուար էր Նոյնիսկ կռահելը, որ հետագայում վանեցիները պիտի այդքան կապուէին ձեռագրի հետ, և երբ 17-րդ դարում Շահ-Աբաս 5-րդ արքան հայերին տեղահան էր անում, վերջիններս այն իրենց հետ տեղափոխեցին Պարսկաստան: Յայտնի է, որ Փերիայում Իրանի ամենահայաբնակ գաւառներից մէկում, ապրել է Տէր Գրիգորը, ով հետագայում իր ձեռքով Աւետարանը տեղափոխել է Նահանգի գիւղերից մէկը՝ Շուրիշկան. այստեղից էլ՝ աւետարանի ներկայիս անուանումը: Պատմում են, որ Տէր Գրիգորը Սուրբ Գիրքը հսկել է աչքի լոյսի պէս, նրա հետ գաղթի երկար ճանապարհ է անցել: Քահանան այնքան հնարամիտ է գտնուել, որ գիրքը կապել է իր մէջքին՝ այժմ մորթուց պատրաստուած տիկի մէջ՝ պահպանելով վտանգներից ու ամեն կարգի արտաքին ներգործութիւններից:

Սակայն կորստի վտանգը դեռ կար, և Շուրիշկանում վանեցիները որոշում են թաքցնել աւետարանը: Նրանք յարմար մի վայր են ընտրում Սուրբ Բարսեղ Կեսարացու վանքի տարածքում, գիրքը թաղում են հողում, ապա վրան ուռնու շիւ են տնկում՝ իբրև նշան, որպէսզի տեղը չկորցնեն: Յետոյ պիտի գլորուէին եօթ երկար ու ձիգ տարիներ: Ուռնին հասակ էր առել, փարթամ սաղարթ էր կապել՝ դառնալով աւետարանի փրկութեան խորհրդանշանը: Իսկ այնտեղ, որտեղ թաղուած է եղել գիրքը, նաև աղբիւր էր գոյացել, որի բուժիչ ջրերի մասին *լեգենդներ* (առասպելներ) էին պատմում: Ահա այսպէս, եօթ տարի շարունակ ձեռագիրը մնացել էր ուռնու արմատների տակ, աղբիւրից անդադար բխող ջրերի մէջ՝ վստահուած միայն ճակատագրի կամքին ...

Եւ որքան մեծ էր նրանց զարմանքը, ում վիճակուել էր տարիներ անց կրկին լոյս աշխարհի դուրս բերել ձեռագիր մատենանը, երբ տեսել էին, որ գիրքը մնացել էր անվնաս: Ո՛չ ջուրը, ո՛չ հողը, ո՛չ ժամա-

(©TSV production)

Նակը ի զօրու չէին եղել իրենց հետքը թողնել նրա վրայ: Աւետարանի 322 թերթից միայն առաջին երեք էջերն էին թերթակի վնասուել: Բայց առաջուանն էին անկրկնելի ման-

րանկարները, կիսախորան-անուանաթերթերը և լուսանցքազարդերը: Նոյնն էր կաշեպատ կազմը՝ պատուած արծաթ բարձրաբանդակ ականակուռ կրկնակազմով, զարդարուած թանկարժէք քարերով (ըստ աւանդոյթի, դրանք մի պարսիկ փաշայի նուիրատուութիւնն էին՝ իր որդուն Աւետարանի միջոցով բուժելու համար): Պատմութեանը այսպիսի քանի՞ դէպք է յայտնի, երբ որևէ գիրք տարիներով ջրասոյգ է արուել, ծածկուել է հողով ու արմատներով, իսկ յետոյ դուրս է բերուել այնտեղից այն Նոյն տեսքով, ինչպիսին եղել էր նախկինում:

Յետագայում այդ վայրն անուանեցին «Պապի աղբիւր», դրա մօտ կառուցուեց մատուռ, որը դարձաւ սրբատեղի հազարաւոր ուխտաւորների համար: Մարդիկ, արդէն, աւելի մեծ հաւատով էին լցուել աւետարանի զօրաւոր ոյժի նկատմամբ. շատ հիւանդներ, հայցելով դրա զօրութիւնը, բժշկուած էին, բազմաթիւ անպտուղ կանայք, այդ սուրբ գրքին դիմելուց յետոյ, մայրանում էին: Անգամ պատմում են, որ համաճարակների ժամանակ աւետարանը հրաշքներ է գործել. երբ ձեռագիրը յայտնուել է վտանգի օջախում, համաճարակն անմիջապէս Նահանջել է: Աւետարանի հոչակը հասել էր երկրի տարբեր հատուածներ, և շատ ուխտաւորներ անմասն չէին մնացել բարեգործութիւնից: Նրանց թողած գումարով էլ Շուրիշկանում կառուցուեց ծխական դպրոց: Աւետարանի հոչակը, սակայն, միայն հայերի մօտ չէ, որ տարածուել էր. ամենաուշագրաւ փաստերից մէկն էլ այն է, որ դրա մասին իմացել էին նաև օտարները, աւելին՝ պարսիկ իշխաններն իրենք էին արգելել ձեռք տալ Շուրիշկանի աւետարանին, դրա զօրութիւնն ընդունելով բացարձակ՝ վեր ամեն կարգի կրօնական ու ազգային տարբերութիւններից:

Երկար ժամանակ ժողովուրդը կարողացել է առձեռն շփում ունենալ աւետարանի հետ, դիպչել դրան և դիմել խնդրանքով: Եւ միայն 1970-ականներին հրաշագործ գրքի դարաւոր դեգերումները վերջ գտան, երբ Յայաստան ներգաղթած Շուրիշկանի բնակիչների կողմից բերուած գիրքը հանգրուանեց Յին ձեռագրերի ինստիտուտում:

Երբ կ'այցելէք Մատենադարան, դուք էլ մօտեցէք այն ցուցափեղկին, որտեղ դրուած է «Խնդրակատար» աւետարանը: Ձեր ձեռքը հպէք ապակուն ու մտքում ցանկութիւն պահէք: Ասում են՝ երազանքն անպայման իրականութիւն կը դառնայ:

Փաստական տեղեկութիւններին ծանօթացրել է Մատենադարանի *Էքսկուրսավար* (այցելավար) Սիրանոյ Ասպատուրեանը:

Réception à l'occasion du 23ème anniversaire de l'indépendance de la République d'Arménie

Le 8 octobre, M. Charles Aznavour, ambassadeur d'Arménie en Suisse, a donné une réception officielle dans les salons de l'hôtel Intercontinental à Genève à l'occasion du 23ème anniversaire de l'indépendance de l'Arménie.

M. l'Ambassadeur était accompagné de la nouvelle représentante permanente adjointe et ministre plénipotentiaire de la Mission permanente de la République d'Arménie à Genève Mme Hasmik Tolmajian, et les autres membres de la représentation diplomatique d'Arménie.

Ont participé à cette réception des hauts fonctionnaires fédéraux et cantonaux suisses, des représentants de la ville de Genève, des fonctionnaires internationaux, des représentants des corps diplomatiques accrédités à Berne et auprès de l'ONU à Genève ainsi que des représentants de la communauté arménienne.

Dans son mot de bienvenu, M. Aznavour a indiqué que les 23 ans ne représentent qu'une courte période pour un pays et un peuple dont l'histoire remonte à plusieurs millénaires. Cependant, a-t-il ajouté, ces 23 ans d'indépendance symbolisent une étape importante sur le long chemin qu'a traversé le peuple arménien dans son histoire.

Monsieur l'ambassadeur a remercié toutes les agences de l'ONU, les autorités fédérales et cantonales suisses et tous les amis de l'Arménie pour leur aide et soutien continu depuis l'indépendance.

Un quatuor composé de musiciens arméniens et suisses a joué les hymnes nationaux des deux pays et a animé la soirée en présentant des œuvres de Komitas, de Khatchatourian et d'autres compositeurs arméniens.

Création d'une association des communautés orthodoxes du canton de Zurich

Dix communautés orthodoxes ont créé une association des Églises orthodoxes du canton de Zurich. L'accord a été scellé le dimanche 21 septembre en l'église grecque-orthodoxe de Zurich. Le but de l'association est de prendre une part plus active aux débats religieux et de parvenir à une plus grande visibilité aux yeux du public.

Selon le communiqué, les communautés orthodoxes veulent participer à la pastorale des hôpitaux, des prisons et collaborer dans le domaine de l'enseignement religieux dans les écoles. Le but à longue échéance des fondateurs de l'association est la reconnaissance de celle-ci comme communauté religieuse par la Constitution du Canton de Zurich. Cela signifierait que les communautés orthodoxes recevraient ainsi une partie des recettes de l'impôt ecclésiastique cantonal. Actuellement, celles-ci sont partagées entre l'Église catholique-romaine, l'Église réformée et la communauté israélite, au prorata du nombre de leurs membres.

La paroisse de l'Eglise apostolique arménienne de Suisse alémanique fait partie de l'association nouvellement créée comprenant également les deux paroisses russes (l'une du Patriarcat de Moscou et l'autre de l'Église russe hors-frontières), la paroisse grecque-orthodoxe, les paroisses serbe, roumaine, copte, syrienne, éthiopienne et érythréenne.

Le conseil de l'association élu le 21 septembre comprend 7 membres, 5 laïcs et 2 religieux, le Père Simendrakis, curé de la paroisse grecque-orthodoxe et le Père Shnork Tchekidjian, curé de la paroisse de l'Eglise apostolique arménienne de Suisse alémanique.

De gauche à droite: les curés des paroisses grecque, éthiopienne, arménienne, serbe, copte, syrienne, roumaine et russes

La Gaîté

depuis 1928

La Gaîté/Intercome SA
13, Rue de la Rôtisserie
1204 Genève
022 311 87 08
info@lagaite.ch
www.lagaite.ch

Articles de fêtes
Guirlandes, ballons & cotillons
Costumes & accessoires de déguisements
Farces & attrapes
Drapeaux

Օգնեք մեր գիւղերին և դառնաք մասնակից

Նիւ Եորքի համալսարանի ուսանողուհի Լիա Սուրենեանի նախաձեռնած և Համահայկական բնապահպանական ճակատի (ՀԲՃ) աջակցութեամբ իրականացուած «Դէպի Էկո համայնք» ծրագրի շրջանակներում, այս տարուայ մայիս ամսին Սիւնիքի մարզի Լիճք համայնքին տրամադրուեցին թուով 42 մեղուաբնտանիք: 7 ընտանիքներ ստացան 6-ական մեղուափեթակներ և մեղուապահութեամբ զբաղուելու համար անհրաժեշտ պարագաներ: Այժմ գյուղացիներն արդէն ստացել են իրենց առաջին մեղրը, և կարող ենք ասել, որ մեր ծրագրի առաջին և կարևորագոյն փուլն աւարտուած է: Հմուտ մեղուապահի օգնութեամբ և անմիջական վերահսկողութեամբ, այդ ընտանիքների մի մասն առաջին անգամ սկսեց զբաղուել մեղուապահութեամբ և ձեռք բերեց անհրաժեշտ գիտելիքներն ու հմտութիւնները: Համաձայն «Դէպի Էկո համայնք» ծրագրի պայմանների՝ մեղրաքամից յետոյ իւրաքանչիւր գիւղացի իր ստացած մեղրի 10 տոկոսը նուիրաբերում է ստեղծուած համայնքային ֆոնդին, որից յետոյ որոշուում է՝ ինչպէս տնօրինել ստացուած գումարը: Չնայած տարին խիստ անբերանապատ էր, և մեղրի քանակը սպասուածից շատ ակելի քիչ, ծրագրում ներգրաւուած գիւղացիները միաձայն կողմ բոււարկեցին իրենց ստացած մեղրի 10 տոկոսը յատկացնել համայնքային ֆոնդին: Բոււարկութեամբ որոշուեց նաև, որ հաւաքուած գումարով դպրոցի երեխաների համար կը գնուի մարզական գոյք՝ գնդակներ, վոլեյբոլի ցանց, թենիս խաղալու պարագաներ և այլն:

Այսօրինակ ծրագրերը ոչ միայն կարող են գիւղացիներին վերադարձնել իրենց հող ու ջրի հետ աշխատանքին և ապահովել մշտական ու բաւարար եկամուտ՝ առանց վնասելու շրջակայ միջավայրը, այլև կարող են վերականգնել իրար օգնելու և միասին որոշումներ կայացնելու մշակոյթը մեր գիւղական համայնքներում: Շատ շատերը պատրաստակամօրէն օգնեցին նաև ստացուած արդիւնքն իրացնելու գործում, և դրա շնորհիւ մեղրն արդէն իսկ ամբողջութեամբ սպառուած է: Փորձը ցոյց տուեց, որ արտադրուած գիւղմթերքի սպառման խնդիրը, որին միշտ բախուում են հեռաւոր գիւղերի բնակիչները՝ նոյնպէս լուծելի է:

Կոչ ենք անում բոլորին հայ գիւղացուն օգնութիւն ցուցաբերելիս ծրագիրն իրականացնել ինքնուրոյն՝ տեղում ծանօթանալով համայնքների բնակիչների հետ, որոշելով, թէ ինչ կարիքներ ունեն գիւղերը և ըստ այդմ՝ կազմել ու իրագործել համայնքների

Un carré Hermès pour l'anniversaire de Solidarité protestante France-Arménie

À l'occasion des vingt-cinq ans de Solidarité protestante France-Arménie, la marque Hermès a créé un nouveau carré, «Lettres d'Erevan», dessiné par le styliste Karen Petrossian.

En 2005, pour le quinzième anniversaire de l'association humanitaire française qui intervient en Arménie, la marque avait déjà créé une édition spéciale du fameux carré, intitulée *Les Jardins d'Arménie*. Composant un grand abécédaire ornemental, le foulard de soie rend cette année hommage à l'alphabet arménien. Les bénéfices de la vente du carré, par souscription, seront destinés aux actions de l'association.

Carré disponible jusqu'au 30 novembre, en deux coloris, au prix de 330 EUR, sur www.spfa-armenie.org

Le bulletin de souscription et les détails de l'initiative sont disponibles sur le site: <http://www.spfa-armenie.org/>.

հզորացման ծրագրեր: Ցաւօք, բազմաթիւ են օրինակները, երբ Հայաստանից դուրս ապրող հայերը, ցանկանալով օգնել հայ գիւղացուն, ապաւինում են տարբեր հիմնադրամների և ֆոնդերի, և անձամբ չեն մասնակցում ծրագրի իրականացմանը, ինչի արդիւնքում ցանկալի արդիւնք չտեսնելով՝ նրանք, ի վերջոյ, հիասթափուում են և այլևս փորձ չեն կատարում օգնելու Հայաստանում ապրող իրենց հայրենակիցներին: Ոչ մէկին մեղադրել պէտք չէ: Պարզապէս թոյլ մի տոււք, որպէսզի շահագործեն ձեզ: Եկէք Հայաստան և հետևեք, թէ ինչպէս են ծախսուում ձեր փոխանցած գումարները:

Յիշեցնում ենք, որ յատկապէս խոցելի են այն գիւղական համայնքները, որտեղ սպասուում են հանքարդիւնաբերական ծրագրեր, քանի որ, գիւղացին, չունենալով գիւղատնտեսութեամբ զբաղուելու հնարաւորութիւն և պետական աջակցութիւն, հարկադրուած է լինում թողնել իր հողը և աշխատել հանքարդիւնաբերական ընկերութիւնների համար: Աշխարհասփիւռ հայութեան մէջ վստահաբար կան երիտասարդներ, ինչպէս Լիա Սուրենեանն է, որոնք սովորում են ամենատարբեր համալսարաններում և ուսումնական ծրագրի շրջանակներում իրականացնում են տարբեր նախագծեր: Ոչինչ չի խանգարում մեր հայ երիտասարդներին ծրագրեր ընտրելիս դրանք կապել Հայաստանի հետ և իրենց բաժին օգնութիւնը բերել Հայաստան: Սա նաև կարող է դառնալ Հայաստան-Սփիւռք կապերի ամրացման լաւագոյն և ամենաարդիւնաւետ ձևերից մէկը:

Հարցերի, առաջարկութիւնների և նոր ծրագրերի իրականացման համար կարող եք դիմել Էլ. փոստով՝ armecofront@gmail.com

Համահայկական բնապահպանական ճակատ
<http://www.armecofront.net/>
<https://www.facebook.com/armecofront>

Le changement viendra de l'engagement de la société civile

Entretien avec l'activiste écologiste Lena Nazaryan

Depuis quelques temps, les mouvements de la société civile gagnent en visibilité en Arménie et font entendre leur voix pour protester contre certaines décisions controversées du gouvernement. La protection de l'environnement est à juste titre le domaine le plus préoccupant qui attire les jeunes activistes d'aujourd'hui. Afin de mieux comprendre les problèmes à l'origine des mouvements écologiques de ces dernières années, les objectifs et les revendications de leurs membres, nous avons rencontré cet automne à Erevan, quelques jeunes activistes dont l'engagement en faveur de l'environnement est une véritable source d'inspiration pour nous tous. Dans ce numéro, nous présentons à nos lecteurs le premier d'une série d'articles et d'entretiens consacrée aux questions écologiques en Arménie.

Diplômée de la Faculté du journalisme de l'Université d'Etat d'Erevan, **Lena Nazaryan** a travaillé comme journaliste auprès de *Association of Investigative Journalistes (HEDQ)* avant de rejoindre *Transparency International Anti-corruption Center* à Erevan en qualité de spécia-

liste en gestion de projet. Elle est membre du mouvement "Save Teghut".

Artzakank: *Quand et comment les mouvements écologiques se sont-ils développés après l'indépendance de l'Arménie?*

Lena Nazaryan: Il n'y a pas une date précise mais je pense que cela a commencé en 2006 avec la problématique de l'exploitation minière de Teghut, lorsque le gouvernement arménien a commencé à prendre des mesures en vue d'autoriser l'industrie minière dans le pays. Au début, seul les ONG écologistes s'y sont intéressées en adressant des lettres au gouvernement mais faute de résultats, elles ont reculé pour être remplacées par des mouvements de la société civile. Ainsi fut lancé le mouvement "Save Teghut" en 2007, regroupant des jeunes de différentes professions qui n'ont pas jugé opportun de créer une nouvelle entité juridique. Les jeunes bénévoles réunis autour de ce mouvement, pensaient qu'il était inutile de négocier avec le gouvernement et qu'il fallait lutter par d'autres moyens. Nous étions arrivés au stade où il s'agissait d'une question de responsabilité pour nous et toute personne qui s'y impliquait en faisait son affaire personnelle.

A.: *Quelles ont été les réalisations du mouvement "Save Teghut" à ce jour?*

L.N.: Tout d'abord, les gens ont commencé à porter un regard plus sérieux sur l'environnement. Ceci est très important, car une dizaine d'années après l'indépendance, les gens n'y prêtaient plus d'attention. Bien que le mouvement de protestation contre l'usine chimique de Naïrite ait donné l'impulsion au mouvement Karabagh en 1987, les problèmes écono-

miques qui surgirent par la suite avaient pris le dessus. Grâce au travail mené par "Save Teghut", les gens ont commencé à comprendre que l'écologie n'était pas que des jolies fleurs ou des oiseaux; qu'au-delà de l'aspect esthétique, il y avait l'aspect économique; que les produits alimentaires cultivés dans un endroit où l'eau et la terre étaient polluées n'avaient plus de valeur économique; que la présence des déchets toxiques empêchait tout investissement dans d'autres secteurs tels que le tourisme ou l'agriculture. Nous leur avons expliqué que la protection de l'environnement était indispensable pour un développement économique durable.

Au début, les gens ne comprenaient pas pourquoi nous descendions dans la rue. Ils ne comprenaient pas que nous estimions tout simplement qu'il s'agissait de notre pays et que nous nous sentions concernés par ce qui s'y passait car c'est ici que nous comptons vivre. A présent, les gens commencent à comprendre et ont plus de sympathie envers nous.

Par ailleurs, il faut tenir compte du changement générationnel. Les jeunes de la nouvelle génération n'ont plus peur des fonctionnaires et n'acceptent pas l'idée que les décisions de ces derniers soient irrévocables. Au contraire, ils peuvent les contester et ne pas s'y soumettre. Ce changement a joué un rôle très important dans l'évolution des mouvements de la société civile en Arménie.

Le parc naturel Shikahogh (photo: www.planeta.am)

Dans certains cas, la lutte des écologistes fut couronnée de succès notamment dans la protection du parc national Shikahogh et des chutes de Trchkan. Le premier était menacé par le projet d'une route qui l'aurait traversé pour relier l'Arménie à l'Iran. Sous la pression des ONG écologistes, les autorités ont reculé en modifiant le tracé de la route. S'agissant des chutes de Trchkan, nous avons été informés d'un projet de centrale hydroélectrique à y être érigé, alors que ces chutes avaient été classées zone protégée. Comme d'habitude, nous avons adressé des pétitions aux autorités et organisé des manifestations devant le palais du gouvernement avant de nous rendre compte qu'on nous ignorait et faisait trainer le dossier pour étouffer le mouvement. Nous avons alors commencé à organiser des expéditions sur les lieux afin de →→→

Entretien avec l'activiste écologiste Lena Nazaryan

→→ sensibiliser les gens qui ne connaissaient pas ce site. Lors d'une de ces campagnes, quatre ou cinq de nos amis ont décidé d'y rester. Ils y ont installé leur tente et ont annoncé qu'ils ne quitteraient pas les lieux et ne permettraient pas la poursuite des travaux. C'était une nouveauté dans notre manière d'agir et je pense qu'elle a joué un rôle décisif car c'est à partir de ce moment que les autorités ont accepté de négocier avec nous. Nous avons présenté quatre demandes: l'arrêt immédiat des travaux, la réparation des dégâts, le classement des chutes comme monument naturel protégé et le prononcé de sanctions à l'encontre des fonctionnaires responsables. Finalement les autorités ont mis un terme au projet et les chutes de Trchkan ont été classées monument naturel mais aucune suite n'a été donnée à nos deux autres demandes. Avec Trchkan, le mouvement écologique a franchi une nouvelle étape. C'était la première fois que les écologistes essayaient d'empêcher la réalisation d'un projet par leur présence physique sur les lieux.

Les chutes de Trchkan (Photo: Ara Ananyan)

A.: Quelles sont les organisations actives dans le domaine de l'écologie en Arménie et comment sont-elles financées? Collaborent-elles entre elles?

L.N.: Les mouvements de la société civile n'ont pas de statut juridique et ne sont pas enregistrés auprès des autorités. Par exemple, "Save Teghut" n'a pas d'adresse officielle, n'a pas un président, ni un conseil d'administration. Les membres de ces groupes travaillent dans différents domaines et œuvrent en parallèle au sein de ces mouvements pendant leur temps libre et à titre bénévole. De ce fait, le gouvernement ne dispose pas de moyens d'exercer de la pression sur ces groupes qui ne dépendent pas d'un quelconque financement. Ces mouvements de la société civile regroupés actuellement sous l'appellation "Save Teghut" pourraient disparaître une fois que l'objectif serait atteint.

D'autre part, il existe de nombreuses ONG* actives dans le domaine de l'écologie mais elles ne sont pas présentes lors des actions menées sur le terrain. Financées par des organismes internationaux, elles préparent des rapports, organisent des cours et des séminaires, mènent des actions éducatives et réalisent un nombre de projets sans se mettre à dos le gouvernement. Certaines organisations aident les mouvements de la société civile par la mise à disposition de locaux, du matériel, des imprimés etc.

A.: Rencontrez-vous des problèmes avec la police?

L.N.: Toute personne qui descend dans la rue pour défendre une cause sait qu'elle risque d'être embarquée par la police et je peux dire que cela est aussi une forme d'action. En principe, nous ne demandons pas l'autorisation de la municipalité pour organiser une action dans l'espace public car la loi ne la prévoit pas pour des rassemblements réunissant moins de 100 personnes. Dans tous les cas, nous disons que nous ne pouvons pas prévoir le nombre de personnes. Nous organisons nos actions à travers les réseaux sociaux et les policiers viennent "assurer notre sécurité". Beaucoup d'activistes, qui ont acquis une certaine expérience en la matière, connaissent bien leurs droits et savent comment discuter avec les policiers tout en respectant la loi. Ces derniers ont été obligés, à leur tour, d'appliquer la loi. La plupart du temps, les activistes amenés au poste sont relâchés trois heures plus tard car la police n'a pas intérêt à les garder, son but étant de faire saboter notre action. Par ailleurs, nos activistes bénéficient de l'aide des avocats envoyés par des organisations juridiques qui ont des programmes d'aide aux activistes de la société civile.

A.: Comment les écologistes arméniens envisagent-ils de continuer leur combat?

L.N.: Je pense que le combat devrait être mené sur trois fronts en parallèle: Tout d'abord, les écologistes devraient pouvoir participer au processus d'élaboration des lois. Ils devraient pouvoir proposer des réformes qui assureraient un meilleur contrôle du secteur et durciraient la réglementation y relative, de sorte que notre législation soit conforme aux normes internationales en la matière. Il est important d'avoir de bonnes lois même si celles-ci restent tributaires d'une bonne gouvernance. En d'autres termes, nous pouvons avoir de bonnes lois, mais elles risquent de ne pas être appliquées si les inspecteurs sont corrompus. Deuxièmement, les écologistes devraient continuer leur travail de sensibilisation de la population à l'environnement. Les gens devraient comprendre que la qualité de vie est conditionnée par la qualité de l'environnement. En effet, la pollution des eaux, de la terre et de l'air est un indice de pauvreté et il est important de faire changer l'approche des gens sur l'environnement. La troisième voie est la promotion des investissements dans l'économie verte, à savoir des activités économiques produisant peu de déchets toxiques ou recyclables, ainsi que des entreprises socialement responsables. Il existe quelques petites entreprises qui répondent à ces critères mais cela ne suffit pas. Notre objectif est de faire en sorte que la politique économique change dans le pays.

* * *

Une bouffée d'air frais souffle sur l'Arménie avec les actions menées par ces jeunes, qui sont déterminés à prendre leur destin en main, tout comme leurs parents à la veille de la chute de l'Union soviétique. N'oublions pas que le Mouvement Karabagh a été précédé d'un mouvement écologique qui organisa des manifestations de rue en automne 1987 pour réclamer la fermeture de l'usine chimique de Nayirite et la centrale nucléaire de Metsamor. *M. S.*

(*) Voir la liste sur le site du Ministère de l'Ecologie (<http://www.mnp.am/?p=307>)

LILY EVENTS STYLING
Une jeune entreprise créée
par Loukia Arapian

« La création de Lily Events est l'aboutissement d'un rêve de toujours. J'ai grandi dans un milieu artistique et culturel et j'ai appris que la beauté n'est pas quelque chose qui va de soi : c'est le résultat d'un long travail qui allie inspiration, persévérance et précision. »

Après des études aux Beaux-Arts, Loukia Arapian entre à l'École Hôtelière de Lausanne, où elle obtient un Bachelor of Science et apprend à gérer une équipe, un budget, à respecter des délais, à reconnaître un service parfait et un grand chef. Par la suite, elle travaille plusieurs années pour une société spécialisée dans les produits et services de luxe, pour laquelle elle organise de très nombreux événements et développe des campagnes de marketing. Elle acquiert ainsi une solide expérience dans ces domaines, ce qui confirme son envie d'organiser des événements festifs lui permettant de faire appel à sa créativité, son amour du détail et son sens de l'organisation. *« Après quatre ans dans l'événementiel, il était temps que je me lance dans l'aventure : j'ai créé ma propre entreprise. »*

Lily Events Styling propose un service sur-mesure qui transforme une fête en un événement inoubliable. Grâce à ses origines multiples et ses voyages à l'étranger, Loukia apporte une touche originale et un supplément d'âme à chaque événement, que ce soit un mariage, un baptême, un anniversaire, des fiançailles ou n'importe quelle autre fête.

« Je trouve des lieux originaux dans toute la Suisse-Romande, propose un service traiteur personnalisé, organise, prépare et crée invitations, faire-part, menus, plans de table, décoration, arrangements floraux, jeux et photographies. Je suis entourée d'une équipe dévouée et passionnée qui me permet d'offrir un service impeccable, discret et chaleureux, afin que la magie opère jusqu'au bout de la nuit. »

Pour découvrir les créations de Lily Events Styling:
www.lilyevents.ch
 Contact : Loukia Arapian: 078 888 04 87 // la@lilyevents.ch
 M.T.

Արդար թուրքեր. ովքե՞ր են և
ինչու՞ են նրանք կարևոր

Հայկ Դեմոյեան

Առևտուրը վերջին հինգ տարուայ ընթացքում կարելի է լսել խօսակցութիւններ ցեղասպանութեան ընթացքում թուրքերի կողմից հայերին փրկելու դէպքերի մասին: «Թուրքեր, ովքեր փրկել են հայերին» արտահայտութիւնը, խոստովանենք, հայի ականջին խորթ է ինչում, եթէ չասենք՝ ցատում առաջացնում: Բայց արդեօք այդ պատմութիւնները ճիշտ են: Այո՛, ճիշտ են: Կան բազմաթիւ օրինակներ ցեղասպանութիւնը վերապրածների գրաւոր և տպագրուած յուշերում, ինչպէս նաև բանաւոր պատմութիւններում, որոնք վկայում են, որ շարքային մուսուլմանները (թուրքեր, քրդեր, արաբներ) հայ անհատներին և ամբողջական ընտանիքներին օգնել են գոյատևելու, թելուզ և՛ ժամանակաւոր:

Այսուամենայնիւ կայ երկու հարց, որ պետք է հաշուի առնել այս թեմայի մասին խօսելիս: Դրանցից առաջինը վերաբերում է այս դէպքերի դասակարգմանը: Առհասարակ պատերազմների, զանգուածային կոտորածների և բնական աղետների ժամանակ մարդկային վարքագիծը կարող է ունենալ տարբեր դրսևորումներ: Հայոց ցեղասպանութեան մասին խօսելիս ամենաառաջին և ամենակարևոր սահմանումն այն է, որ հայերի կանխամտածուած զանգուածային բնաջնջումը կազմակերպուած էր օսմանեան պետութեան կողմից, և այն, անտարակոյս, ցեղասպանութիւն էր:

Աւելին, հայերի ցեղասպանութեան պարագայում Օսմանեան կայսրութեան մուսուլման բնակչութեան մեծամասնութիւնը դրական արծագանգեց պետութեան կողմից ծրագրուած յանցագործութեանը: Վերջիններս նման քաղաքականութիւնը համարում էին պետութեան անվտանգութեան տեսանկիւնից բխող գործողութիւն: Այն նաև ընկալում էր որպէս լաւ հնարաւորութիւն հայկական ունեցուածքը կողոպտելու և բռնագրաւելու միջոցով հարստանալու համար, իսկ Օսմանեան կայսրութեան ծայրահեղական մուսուլմանների համար՝ որպէս հնարաւորութիւն «անհաւատներին» սպանելու միջոցով դէպի դրախտ իրենց մուտքն ապահովելու համար: Օսմանեան կայսրութեան բրիտանաց բնակչութեան դէմ կատարուած յանցագործութիւններում թուրքերի զանգուածային մասնակցութիւնը, այդ թւում՝ թուրք և քուրդ կանանց և երեխաների, պայմանավորուած էր նաև երիտթուրքերի կառավարութեան կողմից տարուող պատերազմական քարոզչութեամբ, յատկապէս կայսրութեան՝ պատերազմի մէջ մտնելուց կարճ ժամանակ անց՝ 1914թ. Նոյեմբերի վերջին արուած *Տիհարի* յայտարարութեամբ: Սա ճակատագրական դարձաւ հայերի և այլ բրիտանացիների՝ պետականօրէն ծրագրաւորուած ցեղասպանութեանը սատարելու նպատակով օսմանցի մուսուլմաններին համախմբելու →→→

<p>PREMAT S.A. IMPORT & EXPORT 9, RUE DES ALPES CH - 1201 GENEVE TEL. 022 731 69 35</p>	<p>ARATOURS Travel Services <i>Le tourisme à visage humain</i></p> <p><i>Laissez-nous vous enchâter!</i></p> <p>NOS DESTINATIONS Arménie, Biélorussie, Géorgie, Iran, Ouzbékistan, Kazakhstan, Kirghizistan, Moldavie, Russie, Tadjikistan, Turkménistan.</p> <p>✚ Rte des Arsenaux 9, CP 85, 1701 Fribourg, Tél +41 26 322 7277, Suisse ✚ Koryuni 7, 0025 Yerevan, Tél +374 10 52 06 07, Arménie</p>
--	---

Արդար թուրքեր. ովքե՞ր են և ինչու՞ են նրանք կարևոր

Հայկ Դեմոյեան

→→→ համար: Հայերի դեմ իրականացուող յանցագործության մեջ թուրք տարրի զանգուածային մասնակցության հարցը վառ կերպով ներկայացված է Ստամբուլի գերագոյն յանձնակատարի՝ ծովակալ Ռիչարդ Վեբի կողմից Փարիզի Խաղաղության համաժողովին ուղարկուած ծանուցագրի մեջ (ապրիլի 13, 1919 թ.):

«Հայերի դեմ կատարուած ոճրագործութեան համար բոլոր յանցագործներին պատժելն անիրաժէշտութիւն կ'առաջացնի զանգուածաբար պատժի ենթարկելու բոլոր թուրքերին, ինչի պատճառով առաջարկում եմ հատուցումն իրականացնել ինչպէս ազգային մակարդակով՝ մասնատելով «հանգուցեալ» Օսմանեան կայսրութիւնը, այնպէս էլ անհատական մակարդակով՝ դատելով բարձրաստիճան պաշտօնեաներին, ովքեր կան իմ ցանկում, և ում ճակատագիրը կարող է օրինակ դառնալ միւսների համար»:

Սա նշանակում է, որ պատերազմի ավարտից յետոյ Դաշնակից պետութիւնների ներկայացուցիչները հասկացել էին յանցագործութիւնների մեջ զանգուածաբար ներգրաւուած բոլոր թուրքերին պատժելու անհնարիտութիւնը:

Երկրորդ հարցը վերաբերում է «արդար թուրքերի» թեմայի շուրջ հետզհետեւ աճող հետաքրքրութեանը և փրկութեան դէպքերի դասակարգման անիրաժէշտութեանը: Այսօր՝ Հայոց ցեղասպանութեան հարիւրամեակի նախաշեմին, մենք ականատեսն ենք Թուրքիայում և նրա սահմաններից դուրս երկու թեժ թեմաների լայնօրէն քննարկման: Առաջինն այն թուրքերի մասին է, ովքեր փրկել են հայերին, իսկ երկրորդը վերաբերում է այսպէս կոչուած «ծպտեալ հայերին», նրանց, ովքեր մինչ օրս ապրում են Թուրքիայում: Մեծ միջոցներ են տրամադրուել այս թեմաներով հետազօտութիւններ և փաստագրում իրականացնելու համար՝ չհաշուած վերջին տարիներին այս թեմային նուիրուած մի քանի միջազգային գիտաժողովների կազմակերպումը: Ցաւում եմ, եթէ տապալում եմ ինչ-որ մէկի վարդագոյն և լաւ հաշուարկած ծրագրերն ու հեռանկարները, բայց պէտք է նշեմ, որ հայերի փրկութեան դէպքերի վրայ, որոնց իսկութիւնը վերը հաստատեցի, չսփազանց կենտրոնանալու դէպքում դժուար չէ նկատել, որ մենք գործ ունենք Հայոց ցեղասպանութեան բուն թեմայից շեղելու՝ դէպի երկրորդական թեմա տանելու յստակ մարտավարութեան հետ: Չնայած սա ցեղասպանութեան արդարացման կամ ժխտման փորձ չէ, այդուհանդերձ նման շեշտադրումները նպատակ ունեն իրագործուած ցեղասպանութեան թեմայի համատեքստում այս պատմութիւնները դարձնելու գերակայ և առաջնային:

Ծիծաղելի կը լիներ, եթէ ասիւնք, այո՛, հայերի ցեղասպանութիւն եղել է, բայց այդ «ողբերգական իրադարձութիւնների» ընթացքում եղել են թուրքեր, ովքեր փրկել են հայերին: Ցանկացած փորձ՝ ուղղուած Հայոց ցեղասպանութեան հիմնական պատումը փոխելուն, և ցանկացած ֆինանսական ներարկում նման փորձերին օժանդակելու համար, անարդիւնաւետ են լինելու և վատ անդրադարձ կ'ունենան երկու կողմերի հաշտեցման գործընթացի վրայ: Իրական հաշտեցում կը լինի միմիայն իրա-

գործուած յանցագործութեան և դրա հետևանքների վերացման անիրաժէշտութիւնը ընդունելու դէպքում:

Մէկ այլ հարց է, թէ ինչու են այս պատմութիւնները հայկական կողմի համար նոյնպէս կարևոր: Նախ և առաջ, ցեղասպանութեան ընթացքում թուրքերի կողմից հայերի կեանքը փրկելու վերաբերեալ բոլոր պատմութիւնները, թէև դրանք այնքան էլ շատ չեն, այդուհանդերձ պէտք է բարձրաձայնուեն, քանի որ դրանք կոծկելը կամ դրանք յիշատակելուց խուսափելը հաւասարազօր կը լինի ժխտողականութեան դրսևորման: Այլ կերպ ասած՝ թուրքերի կողմից հայերին փրկելու պատմութիւնները Հայոց ցեղասպանութեան ընդհանուր պատմութեան անբաժանելի մասն են: Աւելին, այդ պատմութիւնները կարևոր են, քանի որ դրանք լրացուցիչ կերպով հաստատում են այն պնդումը, որ ցեղասպանութիւնը պետականօրէն ծրագրաւորուած և իրագործուած էր օսմանեան պետութեան կողմից: Հայերին փրկող մուսուլմանները ընդդիմանում էին թուրքական պետութեան քաղաքականութեանը և թաքցնելով հայերին՝ վտանգում էին իրենց և իրենց ընտանիքների միւս անդամների կեանքը: Յայտնի փաստ է, որ, թուրքական բանակի յատուկ հրամանի համաձայն, ցանկացած մուսուլման, ով իր տանը հայ թաքցնէր, ենթակայ էր իր տան առջև կախաղան բարձրացուելուն, իսկ նրա տունը՝ ամբողջութեամբ հրդեհուելու:

Սա թեմային վերաբերող կարևոր մի կէտ է, քանի որ հայերի փրկութեան պատմութիւններին անդրադառնալիս պէտք է պարզաբանենք, թէ ով, ինչ պայմաններում և ումից է փրկել հայ զոհերին: Ակնյայտ է, որ այս հարցադրումները մղում են երկրորդ պլան: Հարկ է նշել, որ այն դէպքերը, երբ հայերի կեանքը փրկել են վերջիններիս շահագործելու կամ նրանց ունեցուածքը բռնագրաւելու համար, չեն կարող համարուել փրկութեան դէպքեր: Դա նոյնն է, երբ թուրքը, քուրդը կամ մէկ այլ ազգութեան ինչ-որ մէկը փրկում էր հայ ընտանիքի բոլոր անդամներին, որպէսզի ամուսնանար նրա գեղեցիկ աղջկայ հետ: Սրանք պարզապէս ֆիզիկական փրկութեան դէպքեր էին, և յաճախ փրկուած հայերը, այդ թումը՝ երեխաները, բռնի կրօնափոխ էին լինում, թուրքացում իրենց նոր ընտանիքներում, կորցնում իրենց ինքնութիւնը, ինչը նոյնպէս համարում է ցեղասպանական գործողութիւն՝ համաձայն ՄԱԿ-ի Ցեղասպանութեան կանխարգելման և դրա համար պատժի *կոնվենցիայի* (համաձայնագրի) դրոյթների:

Վերադառնալով հիմնական սահմանմանը. իրական փրկութեան օրինակ է այն դէպքը, երբ թուրք անհատը կամ մի ողջ թուրք ընտանիք, ընդդիմանալով հայերին բնաջնջելու պետական ծրագրին, վտանգի տակ դնելով սեփական կեանքը, թաքցրել կամ փրկել է հայերին տեղահանութիւնից կամ անշահախնդիր օգնել է նրանց փրկուելու անխուսափելի մահից:

Իսկ մնացեալ պատմութիւնները վերաբերում են բռնութեան և ամօթալի ցեղասպանական գործողութիւններին... (www.genocide-museum.am)

Portrait : Lucianne Stump, une Suisseuse qui s'investit à fond pour l'Arménie

Lucianne Stump, vous habitez Aesch près de Lucerne, et depuis plus de douze ans vous vous investissez à fond pour l'Arménie : comment avez-vous commencé à vous intéresser à ce pays ?

Durant mon enfance j'avais déjà entendu parler des Arméniens persécutés. Mes grands-parents entretenaient des contacts avec des étudiants réfugiés à la suite du génocide.

En été 2002 je suis partie en Arménie avec une organisation d'entre-aide en Arménie. Je suis rentrée de ce voyage bouleversée par le décalage entre d'une part les conditions de vie très précaires dans lesquelles vivaient la plupart des familles et d'autre part leur incroyable sens de l'hospitalité.

A mon retour j'ai décidé d'aider ce pays si éprouvé en finançant la construction de deux maisonnettes dans la banlieue de Erevan pour des familles avec enfants.

Apparemment ce fut là le début d'une grande aventure ?

Oui, en 2003 j'ai reçu un appel de détresse de la part du directeur de l'école 33 à Gumri, une des dernières écoles qui subsistait dans un *domik*, dans des conditions sanitaires et climatiques épouvantables: hivers glaciaux, les élèves venaient à l'école par -30° avec bonnets, bottes et gants, et l'été la cabane était étouffante. Et j'ai pris contact avec Léo Gmür, un Suisse qui avait ouvert à Gumri un bureau d'architecture et dont le travail sérieux et compétent était reconnu en Suisse.

Mais le 10 mars 2005, choc : Léo Gmür meurt soudainement dans un accident de voiture. Tout s'effondre... comment continuer ?

Ma rencontre avec KASA

C'est dans ce contexte que j'ai pris contact avec la fondation KASA, bien implantée en Arménie, et qui se trouvait travailler elle aussi avec Léo Gmür.

Elle s'est engagée à tout mettre en œuvre pour soutenir ce projet, dont lui avait déjà parlé favorablement Léo Gmür. Dans ce but elle m'a fait connaître la Fondation Armenianos, qui finançait alors de nombreuses constructions, et qui a décidé d'investir 700 000 frs pour permettre de finaliser la réalisation de la nouvelle école.

De mon côté ce n'est pas moins de 350 000 frs que j'ai réussi à trouver, et j'ai eu la grande joie d'assister à l'inauguration de «mon» école, le 10 octobre 2006, en présence des autres sponsors: quel bonheur de voir que les 260 enfants disposaient enfin d'un bâtiment chauffé, clair, bien équipé!

Et deux autres écoles de musique :Cheram à Gumri et Sayat Nova à Erevan

A Gumri un autre défi ! KASA m'avait parlé de cette école de musique de *Cheram*, sise dans un ancien séminaire, dans le vieux quartier historique de Gumri, qui devait être entièrement rénovée. Des plans avaient été élaborés, mais tout était à construire.

Et là de nouveau un coup de cœur quand j'ai entendu les enfants chanter, jouer du piano, du violon, du doudouk, du kanon. Comment ces jeunes pouvaient-ils être si brillants en étudiant dans un bâtiment totalement délabré et sans chauffage - je vous laisse imaginer l'état des instruments, pour ne pas parler des gens...-

J'ai réussi à trouver 345 000 frs, KASA a mis une autre partie, et nous avons commencé à refaire entièrement le toit de la bâtisse, puis à rénover toute une aile, qui est maintenant assainie, chauffée et fonctionnelle.

Il manque 360 000 frs pour terminer la seconde aile, avec la grande salle et quelques salles de musique. Je pense avoir fait ma part, mais j'espère vivement que d'autres mécènes viendront achever cette belle œuvre au service de jeunes musiciens talentueux.

Quant à Erevan, il se trouve que j'assistais en juillet au conservatoire *Sayat Nova* à un concert donné par *les Little Singers of Armenia*, l'incroyable chœur d'enfants que dirige Tigrane Hékékian. Et tout à coup une choriste s'effondre, terrassée par la chaleur estivale. Vive émotion sur la scène et dans la salle. Et Tigrane de nous expliquer après le concert qu'il avait absolument besoin d'installer des climatiseurs, mais silencieux, donc beaucoup trop coûteux pour son budget. Comment résister après une heure d'une telle intensité musicale? C'est ainsi que j'ai décidé de verser 20 000 frs pour équiper correctement la salle. Tigrane Hékékian reviendra donner des concerts en Suisse en 2016, ne le manquez à aucun prix, sa chorale d'enfants fait partie des vingt meilleures chorales d'enfants du monde !

Soutenir l'agriculture

KASA m'a sollicitée pour soutenir ses projets agricoles dans un village où elle s'était beaucoup investie en reconstruisant entre autres l'école et une partie du réseau d'eau. Ce qui m'a amenée à participer à hauteur de 45 000 frs à la constitution d'un troupeau de moutons, puis à la construction d'un local où mettre un vaste frigo pour le ramassage du lait de tout le village. Un choix dicté par le fait que j'étais bien consciente de l'importance de soutenir l'économie de ces villages de montagne qui sont les premiers à se dépeupler.

Aider des familles

En visitant l'école 33 j'ai aussi découvert la misère du quartier. Familles décimées, pères partis en Russie, mères dépressives, enfants souffrant de la →→→

Portrait : Lucianne Stump

maladie d'Erevan ou de la tuberculose... C'est ainsi que j'ai décidé d'y aider 12 familles d'élèves, avec un montant mensuel de 50 \$, qui leur permet d'acheter de la nourriture et quelques habits.

Progressivement ces familles s'autonomisent, non sans des coups de pouce supplémentaires : pour des meubles, pour la réfection de leur *domik*, l'installation de sanitaires, pour des soins urgents, et j'en passe. Un soutien que j'ai continué, en pouvant m'appuyer sur les structures de contrôle et de suivi de KASA, qui partage ma philosophie : accompagner pour autonomiser.

Aujourd'hui, ensemble, nous aidons 20 familles très nécessiteuses de Gumri. Un apport financier régulier d'abord, mais aussi une aide à l'intégration, grâce d'une part aux compétences de la Fondation psychosociale *Arevamanuk* et d'autre part aux programmes de réinsertion professionnelle qu'organise KASA. Petit à petit les familles relèvent la tête, recommencent à croire en un avenir possible, voire créent de petits projets de travail. Quel bonheur d'apprendre que des familles sont venues nous remercier et nous dire que grâce à notre suivi elles peuvent maintenant voler de leurs propres ailes !

Vous avez une tendresse particulière pour les enfants

Oui, les enfants me touchent beaucoup. C'est souvent à cause d'eux que je commence à aider une famille ou à reconstruire une école. Comment ne pas être ému de les voir dormir par terre, dans une baraque dont les portes ont été partiellement brûlées pour se chauffer, avec des toilettes infâmes au fond de l'enclos par tous les temps et pas d'eau à proximité ? Ou étudier dans des conditions impossibles ? Ils sont mal nourris, chétifs, souvent malades, et leurs familles sont totalement démunies, mais leurs grands yeux interrogatifs m'interpellent.

Au reste je m'investis souvent pour l'un ou l'autre projet concernant les jeunes qui fréquentent le centre de KASA à Gumri ou Erevan (rénovation du centre EspaceS) et qui y trouvent une possibilité de développement. Et plusieurs ont pu se former professionnellement : menuiserie, coiffure, pâtisserie...

Mais comment trouvez-vous les fonds pour apporter tant d'aide ?

Je travaille toute seule et je n'avais aucun capital de départ. Mais j'ai eu la chance de pouvoir compter sur de nombreux soutiens dans ma région et de bénéficier de beaucoup de confiance. Avec une devise simple, les 3 P : **P**as de salaire, **P**as de frais (poste, voyages de vérification), **P**as de coûts administratifs...

J'ai commencé par confectionner des poupées de collection, en porcelaine, qui ont rencontré beaucoup de succès, et des cartes de vœux. J'ai continué en écrivant des centaines de lettres sur mon vieil ordinateur, à un réseau qui s'est amplifié avec les années jusqu'à compter près de 500 personnes. Et les gens répondent. C'est assez impressionnant, de la voisine qui m'apporte 20 frs à la paroisse qui m'autorise à organiser gratuitement un concert ou une conférence. Des amis me secondent magnifiquement. Comme l'entreprise MITAC-CTA à Lenzburg ou le peintre autrichien Gerhard Raab, qui m'a offert pour la

Արցախեան պատերազմն ետք 4000Է աւելի անյայտ կորսուած կայ

Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան իբրև հետեւանք ներկայիս պաշտօնապէս կան 4000Է աւելի անյայտ կորսուածներ, մօտ 800ը ունին Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի պաշտօնական արձանագրութիւն: Այս մասին 15 հոկտեմբերին լրագրողներուն յայտնած է Կարմիր Խաչի միջազգային կոմիտէի Հայաստանի պատուիրակութեան հաղորդակցման ծրագիրի ղեկավար Չառա Ամատունին:

Ան նշած է, որ այդ մարդոց ընտանիքներուն, հարազատներուն տեղեկութիւն ստանալու իրաւունքը ոտնահարուած է, անոնցմէ շատեր տարիներէ ի վեր կ'ապրին անորոշութեան մէջ՝ առանց իմանալու, թէ ո՛րք է իրենց հարազատը: «Այս ընտանիքների հետ տարւում են սոցիալ-հոգեբանական աշխատանքներ, նաեւ օգնութիւն է տրամադրւում առողջութեան վերականգնման հարցերում: Մշակուել է ծրագիր, որի շրջանակներում անտոկոս վարկեր կարող են վերցրել: Մէկ ընտանիքի տուն է վերանորոգուել: Անյայտ կորած անձի հարազատներից մէկը նոյնիսկ փոքրիկ ջերմոց է սկսել աշխատեցնել: Ներկայումս սկսել են ԴԹ տուեալների բազա ստեղծել, որպէսզի հետագայում, երբ գտնուի անյայտ կորածը կ'ամ նրա դին, հնարաւոր լինի նոյնականացնել անձին եւ կապ հաստատել հարազատների հետ», յայտնած է :

Ամատունի յայտնած է, որ ներկայիս պաշտօնապէս Ատրապէճանի մէջ հայ ռազմագերի չկայ, կայ միայն 5 հոգիսոց հայ ընտանիք մը:

«ԿԽՄԿն գործում է ժընեւեան կոնվենցիայի սահմաններում, արւում է ամէն ինչ, որպէսզի գերութեան մէջ գտնուող անձը կապ ունենայ ընտանիքի հետ, վերահսկւում են նրա գտնուելու եւ պահուելու պայմանները եւ այլն», տեղեկացուցած է Ամատունի:

Անդրադառնալով լրագրողներու այն դիտարկման, թէ գերի ինկածները հայրենադարձուելէ ետք առողջական խնդիրներ կ'ունենան, կը խօսին նաեւ իրենց հանդէպ բռնութիւններու մասին՝ Չ. Ամատունին յստակ պատասխան չէ տուած, այլ յայտնած է, որ ամէն ինչ ուղիղ կերպով տեսնել եւ պատկերացնել հնարաւոր չէ: «Բազմաթիւ բանակցութիւններ են լինում, որոնք գլխաւորապէս գաղտնի են, եւ չենք կարող ամէն ինչ հրապարակել», դիտել տուած է ան:

Հրոյզ

vente ses superbes tableaux et ses aquarelles. Des jeunes de ma région, alertés, partent faire leur voyage d'études à Gumri et racontent ce qu'ils ont vu au retour. C'est ainsi qu'en douze ans je reconnais être fière d'avoir ramassé toute seule, exclusivement pour l'Arménie, **plus d'un million de frs !**

Et je continue, à un rythme certes un peu plus ralenti vu que l'âge avance, mais avec une conviction intacte !

Interview de Lucianne Stump, Aesch, réalisée par Monique Bondolfi, présidente de KASA.

L'Orchestre de chambre national d'Arménie au Festival Puplinge Classique

Victoria Hall était plein à craquer le 7 septembre dernier pour écouter les trois talentueux pianistes suisses Mélodie ZHAO, Louis SCHWIZGEBEL-WANG et François-Xavier POIZAT, auxquels s'est associé en tant que pianiste, le chef d'orchestre Vahan MARDIROSSIAN pour l'ultime œuvre du concert, mais également l'Orchestre de chambre national d'Arménie, dorénavant un habitué des mélomanes genevois, tant sa prestation fut chaleureusement acclamée lors de la quatrième édition du même festival. Merci à Mme Ani GASPARYAN qui siège au sein du comité de direction qui nous a fait découvrir cet orchestre qui ne laisse rien à envier aux autres formations similaires. Composé d'environ 25 musiciens accomplis, dont une courte majorité de femmes, l'orchestre nous a présenté trois *Miniatures* du père KOMITAS. Le public genevois fut ravi en découvrant ces petites œuvres mélodiques, finement ciselées à la perfection par le révérent père et merveilleusement orchestrées par ASLAMAZIAN. Suivirent les *Danses symphoniques pour deux pianos* composées par Rachmaninov en 1940. Morceaux de bravoure, magistralement interprétés tant rythmiquement que musicalement par les pianistes SCHWIZGEBEL et POIZAT, ces danses orchestrales ont été dédiées à l'origine au chef d'orchestre Eugene Ormandy et à l'orchestre de Philadelphie. Rachmaninov écrivit en bas de sa partition: «*Je te rends grâce, mon Dieu*», tellement qu'il fut content de sa création. Le *Concerto pour trois pianos* KV 242 du maître de Salzbourg est rarement donné en concert. Dans cette œuvre, le premier piano l'emporte sur le second et le troisième piano joue un rôle encore plus modeste. L'orchestre n'y tient pas un grand rôle. Mozart le jouera lui-même à Augsbourg mais il en fera une réduction pour deux pianos par la suite. Les auditeurs ont été surpris en entendant dans la dernière cadence, des paraphrases de la *Flûte*, de *Don Giovanni* et du *Requiem*. A qui était-ce dû cette fantaisie? Le plat de résistance pour l'orchestre était *Souvenir de Florence* de Tchaïkovski. Composé pour un sextuor (deux violons,

CONCERTS

Luc Baghdassarian, piano et direction
Florence von Burg, violon et piano

Vendredi 28 novembre 2014 à 20.30
Mercredi 3 décembre 2014 à 20.30
Vevey, Salle Del Castillo

Samedi 29 novembre 2014 à 20.00
Sainte-Croix, Eglise

Dimanche 30 novembre 2014 à 17.00
Payerne, Eglise catholique

Samedi 6 décembre 2014 à 20.30
Genève, Victoria Hall

Samedi 13 décembre 2014 à 11.30 et 15.00
Vevey, Centre Manor

Vendredi 19 décembre 2014 à 20.30
Genève, Eglise du Sacré Coeur

Samedi 20 décembre 2014 à 11.30 et 15.00
Chavannes-de-Bogis, Centre Manor

Dimanche 21 décembre 2014 à 11.30 et 15.00
Sierre, Centre Manor

Mardi 23 décembre 2014 à 18.00 et 20.00
Monthey, Centre Manor

Mercredi 24 décembre 2014 à 14.30
Genève, Les Charmettes

Programme complet sur: www.lucbaghdassarian.com

deux altos et deux violoncelles), l'œuvre s'intitule ainsi car le compositeur habitait dans cette ville au moment de sa création et où il séjournait souvent. Il y a presque une jubilation dans ce sextet ... joie inhabituelle chez ce compositeur plutôt mélancolique. 1890, année de création de l'œuvre est une année prolifique car deux œuvres majeures seront également composées cette année-là: L'opéra *La dame de pique* et le ballet *Le lac des cygnes*. Tchaïkovski adore son œuvre et s'exclama: «*Quel sextuor! Quelle fugue à la fin! C'est effrayant à quel point je suis content de moi!*». Les artistes arméniens sous la baguette attentive de MARDIROSSIAN, ont insufflé une fougue hors pair et un synchronisme palpitant à cette œuvre. Le *Concerto pour quatre pianos* BWV 1065 en la mineur du cantor de Leipzig par contre manquait quelque peu d'inspiration. Emportés par l'élan presque juvénile des pianistes, les tempi en ont souffert, même si l'ambiance d'une *finale* jubilatoire a enthousiasmé le public, à tel point que l'œuvre fut partiellement repris parmi les nombreux bis dont les incontournables KHATCHATOURIAN et sa *Danse de sabre*. Les spectateurs enchantés, ont été comblés par une prestation inhabituellement longue, complète et variée et ont quitté la salle dans l'espoir de se retrouver pour la sixième édition l'année prochaine.

Ara Simsar

Nettoyages

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

Assainissement de conduites

Nettoyage mécanique et protection interne des conduites contre la corrosion ultérieure

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch

Rouillé Sablé Protégé

Tél. 0041 22 735 42 72
g.vatchev@interprotection.ch

Hrair Aguilian: "Je pense que tous les Arméniens persévérants et consciencieux de la diaspora peuvent réussir en Arménie"

Depuis le début du conflit syrien au printemps 2011, l'Arménie a accueilli des milliers d'Arméniens de Syrie. Leur nombre actuel est évalué autour de 12'000. Dès l'été 2012, le gouvernement arménien a pris un certain nombre de mesures pour faciliter l'intégration des Syro-Arméniens en Arménie. Outre les programmes d'aide mis en place par les services de l'Etat, avec le concours d'organismes panarméniens et coordonnés par le ministère de la diaspora, des organisations telles que *Mission Armenia* NGO, la fondation suisse KASA*, *Armenian Red Cross Society* et le *Centre for Coordination of Syrian Armenian Issues* NGO proposent différents services en partenariat avec le Haut Commissariat aux Réfugiés des Nations Unies (UNHCR).

Malgré la bienveillance des autorités arméniennes, la situation des Syro-Arméniens en Arménie reste précaire en raison notamment du taux de chômage élevé et des problèmes socio-économiques dans le pays. Pour certains, qui espéraient un retour dans leur pays natal dès que la situation sécuritaire se serait améliorée, l'émigration vers des pays tiers est devenue une perspective plus attirante. Ainsi, au printemps 2013, les autorités estimaient qu'environ 5'000 Syro-Arméniens avaient quitté l'Arménie pour des raisons diverses.

Aujourd'hui, la présence des Arméniens de Syrie est de plus en plus visible à Erevan, où il n'est pas rare d'entendre l'arménien occidental. Les restaurants et snacks proposant des spécialités syriennes et moyen-orientales ouverts récemment dans le centre-ville viennent enrichir le paysage de la restauration de la capitale arménienne. Les entrepreneurs syro-arméniens sont actifs également dans d'autres domaines tels que la réparation de véhicules, la construction, l'artisanat, les services etc. Selon les médias, certains auraient rencontré des difficultés dues à des monopoles d'hommes d'affaires locaux, à une bureaucratie et à une fiscalité assez contraignantes, ainsi qu'à des menaces et agressions physiques venant de groupes mafieux, ces difficultés n'étant d'ailleurs pas particulières aux Syro-Arméniens.

Pour savoir plus sur l'expérience de ces Arméniens de la diaspora nouvellement installés en Arménie, nous nous sommes rendus dans un café fréquenté par les Syro-Arméniens à Erevan, pour rencontrer Hrair Aguilian, fabricant de meubles et de charpentés en bois.

En parlant de son parcours professionnel et de sa décision de fonder une entreprise en Arménie, Hrair Aguilian nous a expliqué:

Né à Alep, j'ai vécu et travaillé en Belgique pendant 16 ans, puis en Norvège pendant 8 ans. En 2007, ---

(*) Voir Artzakank N° 193 (juillet-août 2014) *L'Arménie devient terre d'accueil* p. 5

lorsque ma fille s'est mariée et installée à Alep j'ai décidé de retourner en Syrie. En 2008, avec un associé j'ai fondé une entreprise de fabrication de meubles qui, en peu de temps, a connu un grand succès. En juillet 2012, lorsque la situation sécuritaire s'est nettement détériorée à Alep, nous avons décidé avec mon épouse de nous rendre en Arménie. Notre but était d'étudier la situation sur place pour voir si nous pouvions y res-

Hrair Aguilian devant la porte qu'il a fabriquée pour l'Eglise du quartier Massiv à Erevan

ter et ouvrir une entreprise. Sinon, nous pensions retourner en Belgique. Arrivé à Erevan, j'ai constaté qu'il y avait la possibilité de travailler dans mon domaine. Ceux qui disent qu'il n'y a pas de travail en Arménie n'ont pas bien étudié le marché, ou bien ils sont paresseux. L'Arménie est un pays qui commence à se développer et il y a du travail pour tout le monde.

Début 2013, j'ai suivi des cours de comptabilité pour connaître le système, les facilités et les difficultés liées au monde de travail en Arménie. Je précise que le Ministère de la diaspora a organisé différents cours gratuits pour nous. Je connais des personnes qui ont pu suivre des cours de deux ou trois mois à l'Université américaine et ont obtenu des diplômes qui leur permettraient de trouver du travail. Puis, on m'a proposé de m'associer à un fabricant de meubles pour développer ses activités. Après 9 mois de collaboration, j'ai décidé de me retirer en raison des complications liées au travail avec un associé. Finalement, en mai 2014, j'ai créé ma propre entreprise. Actuellement, nous fabriquons des portes et des fenêtres en bois. J'ai déjà des commandes pour des bâtiments en construction. Mais nous fabriquons également des meubles.

En réponse à la question de savoir s'il a rencontré des obstacles administratifs ou autres depuis qu'il a ouvert sa société, Hrair a affirmé qu'il n'a eu aucun problème jusqu'à maintenant et espère de ne pas en avoir à l'avenir. Et d'ajouter: *Il est très facile de fonder une société en Arménie. Cela ne m'a pris que 35 minutes. J'ai fait venir de Chine une machine CNC 5D pour sculpture sur bois et l'ai dédouanée sans aucun problème. Les équipements et matériaux qui ne sont pas destinés à la vente mais seront utilisés pour la production ne sont pas soumis aux droits de douane en Arménie.* →→→

**Աշխարհի առաջին կին
ովկիանոսագետը
հայուհի մըն է**

Շատերու համար անծանօթ կը մնայ այն իրողութիւնը, որ աշխարհի առաջին կին ովկիանոսագետը հայուհի մըն է՝ Անիթա Քոնթի անունով:

Անիթա Կարագոշեան ծնած է 17 մայիս 1899-ին՝ Ֆրանսայի Էրմոնթ քաղաքին մէջ: Անիթայի ծնողները, ծնունդով պոլսեցի Լեւոն ու Ալիս Կարագոշեաններն էին:

Երբ Անիթան չափահաս դարձաւ որոշեց զբաղիլ ովկիանոսագիտութեամբ: 28 տարեկանին, Անիթայի կեանքի ընկեր կը դառնայ Վիեննայի դեսպանատան աշխատակից, ծագումով իտալացի՝ Մարսել Քոնթին, որ բարձր գնահատելով սիրելի կնոջը՝ ամբողջ կեանքի ընթացքին նեցուկ կ'ըլլայ՝ հաւատարմով Անիթայի եզակի ու դժուար առաքելութեան:

1935-ին, գիտական նաւարկութեան կը պատրաստուէր ժամանակի արհեստագիտութեան վերջին նուաճումներով զինուած «Թետոր Թիսլե» նաւը, որու զուտ տղամարդոցմէ բաղկացած անձնակազմին մէջ աշխատելու հրաւիրուեցաւ 36-ամեայ տաղանդաւոր ու խոստմնալից, աշխարհի մէջ առաջին կին ովկիանոսագետ՝ Անիթա Քոնթի-Կարագոշեանը: Այդ իրադարձութիւնը լայնօրէն լուսաբանած տասնեակ լրագրողներ, ապշած էին նաև վրայ ովկիանոսագետ կնոջ գոյութեամբ եւ այդ իրողութիւնը որակեցին իբրեւ՝ «դարու ամենէն անհաւանական ու ցնցող երեւոյթը»:

1936-1938 թուականներուն, արդէն ճանչցուած ովկիանոսագետ Անիթա Քոնթին հետազոտութիւններ կը կատարէ Խաղաղական, Յնդկաց եւ Սառուցեալ ովկիանոսներուն մէջ: 1941-45 տարիներուն գրեթէ ամբողջ աշխարհը ներթափառած էր համաշխարհային երկրորդ պատերազմին մէջ: Ֆրանսական կառավարութեան առջեւ դժուար ինդիք ծառայած էր՝ ականագերծել Փա-տէ Քալէ ներդրեցի եւ Պարենցի ծովուն մէջ գերմանացիներու կողմէ ականապատուած ֆրանսական նաւերը: Այս դժուար գործի կազմակերպումն ու ղեկավարումը կը վստահուի Անիթային:

Պատերազմի տարիներուն Անիթա Քոնթին անգամ մը եւս զբաղած էր կարեւոր գործունեութեամբ՝ ան անհրաժեշտ ուսումնասիրութիւններ կատարելով, կը գտներ ձուկերու մեծաքանակ վտառներու հարուստ պաշարներ ու սննդառատ ձկնատեսակներով կ'ապահովէր թէ՛ մարտնչող զօրքը, թէ՛ խաղաղ բնակչութիւնը, բան մը որ ուսելիքի ծայրայեղ սղութեան պայմաններուն մէջ պարզապէս անփոխարինելի էր:

**Hrair Aguilian: "Je pense que
tous les Arméniens
persévérants et consciencieux
de la diaspora peuvent réussir**

→→→ Quant à la fiscalité dont se plaignent les Syro-Arméniens, Hrair fait remarquer: *Ceux qui ont vécu quelques années en Europe trouvent que la fiscalité est raisonnable. Il ne faut pas comparer l'Arménie avec la Syrie où l'on ne payait pratiquement pas d'impôt.*

S'agissant des salaires, Hrair reconnaît que ces derniers sont effectivement bas mais, il nous explique que les travailleurs hautement qualifiés sont recherchés et arrivent à gagner des salaires plus élevés.

Son message aux Arméniens de la diaspora: *Je pense que tous les Arméniens persévérants et consciencieux de la diaspora peuvent réussir en Arménie. Le pays est grand et il y a de la place pour toutes les professions. Nous pouvons créer des entreprises et contribuer au développement du pays. N'oubliez pas que les petits ruisseaux font les grandes rivières.*

Hrair Aguilian nous a raconté que les Arméniens de Syrie vivant à Erevan ont créé une chorale de 40 personnes sous la direction artistique de Jirayr Altounian. Cette chorale nommée *Garod* (Nostalgie), s'est produite le 31 mai 2014 dans la salle du Théâtre Sundukyan sous le parrainage du Ministère de la diaspora, et a remporté un franc succès. Le bénéfice a été alloué à des familles nécessiteuses vivant en Arménie. Un bel exemple de solidarité et d'entraide qui sont indispensables pour les membres de nos communautés du Proche-Orient en proie à la guerre et à l'exode.

Maral Simsar

1947-ին, Անիթա Քոնթին կը ծանօթանայ հռչակաւոր ծովագնաց, ճանապարհորդ, ֆրանսացի մեծ գիտնական Ժաք Քուսթոյի, որ հետազային կը դառնայ անոր լաւ բարեկամն ու գործընկերը:

Անիթա Քոնթին ընտրուած է տասնեակ Ովկիանոսագիտական ակադեմիաներու պատուաւոր անդամ, անոր մասին բազմաթիւ յօդուածներ տպագրուած են ֆրանսական «Լը Մոնտ»-ի, «Լը Ֆիկարո»-ի մէջ եւ բազմաթիւ այլ պարբերականներ ու գրողներ՝ հիացական տողեր ձուած են, մինչեւ իսկ 80 տարեկանին ծով դուրս եկած գիտնականին, փիլիսոփային, մեծ բնախոյզին ու լուսանկարիչին՝ Նշելով, որ այս բազմատաղանդ կինը նաեւ շաբէ մը բանաստեղծութիւններու հեղինակ է:

Մեծ հետազոտողն ու գիտնականը շուրջ մէկ դարու բեղումնաւոր կեանք ունեցաւ: Ան կեանքէն հեռացաւ 25 դեկտեմբեր 1997-ին, Ֆրանսայի Տաուրնեն քաղաքին մէջ՝ 99 տարեկանին:

(Ազդակ)

"HAY DERSIM" journée de solidarité aux Arméniens de Dersim à Renens

Le 27 septembre dernier une Journée de solidarité aux Arméniens de Dersim, a été organisée dans la salle des spectacles de Renens (VD) par la paroisse de l'Eglise apostolique arménienne de Genève et de la Région lémanique avec le concours de la fondation Royal Döner et la participation d'un nombre d'intellectuels et d'artistes.

Les présentateurs de cette manifestation Matig Eblighatian, en arménien, et Elif, en turc, ont souhaité la bienvenue aux participants avant de passer la parole au Rév. Père Goossan Aljanian, locum tenens du diocèse de Suisse et prêtre de l'Eglise Surp Hagop de Genève, qui a appelé les Arméniens à tendre la main à leur frères de Dersim. Des discours ont été prononcés par Stefan Cem Halavurt et Rober Recep Kayan, représentants des associations Arméniennes de Dersim en Turquie et en Allemagne, Tekim Türkel, maire de la municipalité de Mazgirt et Fatih Maçoglu, maire de la municipalité d'Ovacik. Mihran Prkich Gültekin, fondateur de l'Union des Arméniens de Dersim, a parlé avec beaucoup d'émotion de son action auprès des Arméniens cachés pour les convaincre de revendiquer leurs origines. Armenak Abrahamian, président du Conseil national arménien, quant à lui, a exhorté les Arméniens à mener des efforts au sein de l'ONU pour défendre leurs droits.

Un débat a eu lieu entre Ayşe Hür, chercheuse et historienne, Hovsep Hayreni chercheur basé à Bruxelles, Erdal Doğan, avocat de Hrant Dink et Sarkis Seropyan, rédacteur du journal Agos.

Tous les intervenants ont mis l'accent sur l'importance des travaux de rénovation des églises et monastères de Dersim, ainsi que la mise en place des cours d'arménien et de religion pour les Arméniens de cette région qui retrouvent leurs origines arméniennes. Dans son allocution, Rakel Dink, la veuve de Hrant Dink, a fait remarquer que les efforts des "restes de l'épée" dans la recherche de leurs racines avaient un effet libérateur. Elle a dès lors fait appel aux Arméniens de Dersim pour qu'ils n'aient pas peur de retourner à leurs racines et de faire face à la réalité.

Les organisateurs avait prévu une partie artistique

Թուրքիայում մրցոյթ է սկսուել՝ «Թուրքերին ցեղասպանութեան ենթարկած Հայերը» թեմայով

Թուրքիայի Կազի համալսարանը Թուրքիայում Ազրպեյճանի դեսպանատան հետ համատեղ հայերի հանդեպ թշնամանք եւ ատելություն սերմանող մրցոյթ է յայտարարել, որի վերնագիրը ապշեցրել է նաեւ թուրքական մամուլին:

Թուրքական «Պիր Կիւս» կայքի փոխանցմամբ՝ Կազի համալսարանի գեղարուեստի բաժանմունքի եւ Ազրպեյճանի դեսպանատան համատեղ ծրագրով անցկացւում է մրցոյթ, որտեղ ընդունուելու են յօդուածներ «Երբ բոլորը քնած էին. Անատոլիայից Կովկաս հայերի իրականացրած կոտորածները» վերնագրով:

Մրցոյթի յայտարարութիւնում նշւում է, թէ 1915-ին Թուրքիայի արեւելքում եւ արեւմուտքում այնպիսի տեղ չի եղել, որտեղ հայերը թուրքերի կոտորածներ չեն կազմակերպել: Յայտարարութիւնում նաեւ պարզաբանւում է, թէ իրենք նպատակ ունեն հայերի կողմից թուրք ազգի դէմ իրականացրած ցեղասպանութեան մասին իրազեկել կոտորածներին անտարբեր նայող աշխարհին:

Կազմակերպիչների շնականութեան աստիճանը հասել է նրան, որ մրցոյթի արդիւնքների յայտարարման օր է նշանակուել Հրանտ Տիկի սպանութեան օրը՝ յունուարի 19-ին:

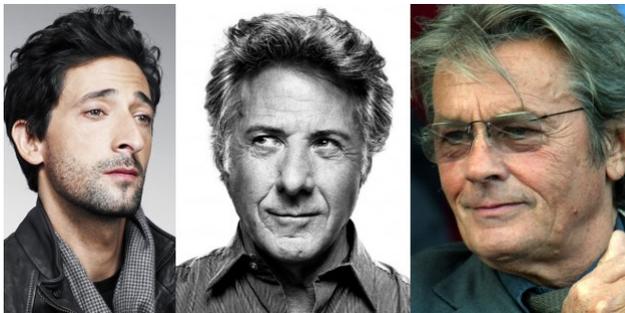
(News.am)

très riche: projection du film Meğer du réalisateur Uğur Egemen, spectacle de la troupe de danse Araxe Sassoun, concerts du trio de doudouk Djivan Gasparyan, de Hasmik Harutyunyan, accompagnée de l'ensemble Shoghakn, d'Ahmet Aslan, de Necati Teyhani, de Gule Mayera etc. Le public a chaleureusement applaudi les artistes qui ont fait revivre la culture de cette région.

Cette longue journée de solidarité, première de son genre en Suisse, réunissant les descendants de rescapés du génocide dispersés dans le monde et de ceux restés sur leurs terres, a permis de tisser les premiers liens entre ces personnes issues de la même terre mais séparées par le destin.

Կոմիտաս վարդապետի մասին ժապաւենի դիպաշարի վերջնական տարբերակը կը

Ռուսաստանաբնակ հայ արտադրիչ Վալերի Սահարեան 2013ին արդէն յայտնած էր որ Յայոց ցեղասպանութեան մասին շարժանկարի նախագիծ մը կը մշակուի Կոմիտաս վարդապետի մասին եւ շարժանկարի նկարահանումները պետք է սկսած ըլլային այս տարի: Վալերի Սահարեան Սեպտեմբերի վերջաւորութեան Յայաստան գացած էր: Ան հարցազոյց մը տալով, յայտնած է որ շարժանկարի դիպաշարի վերջնական տարբերակը կը մշակուի, նախապատրաստական աշխատանքները պիտի աւարտին 2015ի գարնան, իսկ աշնան պիտի սկսին նկարահանումները: Շարժանկարը պատրաստ պիտի ըլլայ 2016ի գարնան:

(Thefilmstage.com)

Վալերի Սահարեան դիտել տուած է որ շարժանկարին մէջ Կոմիտասի դերը պիտի մարմնաւորէ օսթրալիոյ դերասան Էտրիէն Պրոտի: «Համոզուած ենք որ Պրոտի պիտի մտնէ Կոմիտասի կերպարին մէջ եւ հրաշալի պիտի խաղայ: Ան կարդացած է դիպաշարը, շատ հաւնած է գայն ու համաձայնութիւն տուած է: Եթէ անկանխատեսելի հանգամանքներ արգելք չըլլան, Էտրիէն Պրոտի պիտի նկարահանուի Կոմիտասի դերին մէջ», ըսած է Սահարեան:

Վալերի Սահարեան նաեւ շեշտած է որ շարժանկարի կերպարներէն մէկն է Քոմիսար Վերժէ, որ պիտի ներկայացնէ այս պատմութիւնը: Տակաւին յստակ չէ թէ այդ դերը ժան Ռէսօ՞ թէ ժերար Տէփարտիէօ պիտի ստանձնէ: Շարժանկարին մէջ պիտի ըլլան ցեղասպանութեան ահաւոր պատկերներ, որոնց հետեւանքով ալ գլխաւոր հերոսը՝ Կոմիտաս հոգեկան անկում կ'ապրի: Դէպքերը գլխաւորաբար տեղի կ'ունենան Փարիզի հոգեբուժարանին մէջ, ուր կը յայտնուի Վարդապետը: Կարելոր, առանցքային կերպար է նաեւ հոգեբուժարանի բժիշկը, զոր պիտի մարմնաւորէ Ալէն Տէլոն: Հոգեբուժարանի հիւանդներէն մէկն է նաեւ ճատրակ խաղացող հրեայ Շփիլմախըրը, որ կը մտերմանայ Կոմիտասի հետ: Շփիլմախըրի դերը պիտի ստանձնէ Տասթին Յոֆմըլ:

Սահարեան դիտել տուած է որ ժապաւենի երաժշտութիւնը պիտի գրէ Տիգրան Մանսուրեան, երգերը՝ Սերժ Թանգեան: Դիպաշարի հեղինակն է Մարթ Արէն: Շարժանկարի բեմադրիչը պիտի ըլլայ Միլօշ Ֆորման կամ Ռոման Փոլանսքի: Շարժանկարի պիւտճէն պիտի կազմէ 17 միլիոն տոլար:

(Նոր Մարմարա)

Յայերնի բարբառները վտանգուած են

«Արեւմտեան Յայաստանի բոլոր բարբառները վտանգուած են»: Այս մասին, ըստ Armenpress.am-ի, լրագրողներուն յայտնած է Մշակոյթի նախարարութեան մշակութային ժառանգութեան վարչութեան պետի տեղակալ Երանուհի Մարգարեանը:

«Եթէ Մուշը, Ալաշկերտը, Խոյը Արեւելեան Յայաստանում քիչ թէ շատ ունեն կրողներ եւ պահպանողներ, ապա Քեսապի, Համշէնի, Մուսա Լերան տարածքներում ծագած բարբառները ունեն աւելի սուր խնդիր», - ըսած է Յովհաննէս Թումանեանի թանգարանի աւագ գիտաշխատող Անի Եղիազարեանը:

Խօսելով Ցեղասպանութեան հետեւանքով հայաթափ տարածքներու եւ աշխարհով մէկ սփռուած հայութեան մասին՝ Մշակոյթի նախարարութեան ներկայացուցիչը նկատած է, որ, բացի բարբառներէն, այլ աւելի վտանգի տակ կը գտնուին բարբառներու խօսուածքները:

«Այսօր հայերը խօսում են արեղեանական արեւելահայերէնով եւ արեւմտահայերէնով, որոնք գրական հայերէններն են: Սակայն մարդիկ այլեւս չեն գրում բարբառներով, նրանք, ովքեր այսօր պետք է հաղորդակցուէին այդ բարբառներով, չեն հաղորդակցւում, որովհետեւ չեն ապրում միեւնոյն տարածքում, չեն հանդիպում իրար», - ըսած է Երանուհի Մարգարեանը:

Անդրադառնալով Յայաստանի Հանրապետութեան մէջ տարածուած բարբառներու վիճակին՝ Երանուհի Մարգարեանը նշած, որ անոնք նոյնպէս վտանգուած են: Խնդիրը, ըստ իրեն, այն է, որ խորհրդային 70 տարիներու ընթացքին չէր խրախուսուէր բարբառներով խօսիլը, աւանդական ժողովրդական մշակոյթը ետ մնացած էր, եւ խորհրդային գաղափարախօսութիւնը գայն կը համարէր քաղքենիութիւն եւ յետամնացութիւն:

«Դա որոշակիօրէն ոչնչացրել է մեր մշակոյթը, եւ մենք այսօր խնդիրներ ունենք մեր մշակոյթի բոլոր բնագաւառներում: Բանահիւսութիւնը միակը չէ, որ վտանգուած է. վտանգի տակ են մշակոյթի բոլոր բնագաւառները», - ափսոսանք յայտնած է Երանուհի Մարգարեանը:

Բարբառներու նկատմամբ հետաքրքրութիւնը վերականգնելու նպատակով Մշակոյթի նախարարութիւնը կը սատարէ ոչ միայն «Երկնքից երեք ինձոր ընկաւ...» հեքիաթասացութեան ու բարբառներու պահպանութեան 6-րդ մրցոյթփառատօնը, այլ նաեւ 2011 թ. կ'աջակցի «Սասնայ ծռեր» Էպոսին նուիրուած ամենամեայ մրցոյթփառատօնի իրականացման, որ Յայաստանի մէջ հինգերորդ անգամ տեղի ունեցաւ հոկտեմբերին:

(Եռագոյն)

COMMUNICATIONS

MARIAGES

Aude-Sophie Andrieu et **Vahé Vartzbed** ont célébré leur mariage le 6 septembre 2014 à Briatexte (France).

Toutes nos félicitations aux jeunes mariés.

NAISSANCES

Annie et **Pierre-Alexandre Sallier Yeromian** ont la joie d'annoncer la naissance de leur fille **Gayaneh** le 21 octobre 2014 à Genève.

Toutes nos félicitations aux heuruex parents.

DECES

Mme Yola Papasian ex-Ouzounian, survenu le 2 septembre 2014 à Chypre.

Toutes nos condoléances à la famille.

Messes arméniennes En Suisse alémanique et à Neuchâtel			
Date	Heure	Lieu	Adresse
23.11.2014	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
05.12.2014	18 30	Oekumeni / Predigerkirche	8001 Zürich ZH
14.12.2014	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
21.12.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
06.01.2015	19 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
11.01.2015	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
18.01.2015	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
25.01.2015	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG

www.armenische-kirche.ch
Pfr. Shnork Tchekidjian Tel: 079/704 74 87
E-mail: dershnork@hispeed.ch

KERMESSE 2014

de la paroisse de l'Eglise Apostolique Arménienne de Genève – Région Lémanique Saint-Hagop

Samedi 22 novembre 2013, 14h00 – 23h00
Dimanche 23 novembre 2013, 11h00 – 18h00

Salle communale de Chêne-Bougeries
1, Route du Vallon
1224 Chêne-Bougeries

IMPORTANT !

Dernier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro : **15 décembre 2014**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): de 10h à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois), de 14h30 à 16h30, à l'Ecole Topalian, cours de langue arménienne, pour adultes et adolescents (à partir de 12 ans). Préparation du programme de l'option arménien du baccalauréat français. Un minimum de connaissance en arménien (écriture et lecture) requise. Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 15h30 à 20h30 selon les niveaux. Renseignements & inscriptions: christinesedef@hotmail.com.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Les samedis 29 novembre et 13 décembre : de 10h à 12h, cours d'échecs de l'Ecole Topalian, pour les enfants et adolescents de 6 à 15 ans, au Centre Arménien Hagop D. Topalian, à Genève.

COURS DE DUDUK

*Les mercredis dès janvier 2015
au Centre arménien de Troinex*

PREINSCRIPTION : jv.nigolian@bluewin.ch

Université de Genève
Faculté des Lettres - Unité d'arménien

Cours public - Entrée libre

*Chanter l'amour au Moyen-Age
L'essor de la poésie lyrique arménienne*

Uni-Bastions, Aile Jura, salle 320
par **Valentina Calzolari Bouvier**
professeure d'études arméniennes

Vendredi 28 novembre 2014 de 14h15 à 16h00
Nahapet Koutchak, poèmes d'amour et d'exil

Vendredi 12 décembre 2014 de 14h15 à 16h00
Sayat Nova, un poète cosmopolite

SOIREE DE LA SAINT-SYLVESTRE

le 31 décembre 2014

au Centre arménien de Troinex
organisée par l'UAS

De plus amples informations seront
communiquées ultérieurement

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
 ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch ; www.centre-armenien-geneve.ch
 Maral Wurry & Meda Khachatourian

No 13

Mercredi 17/09/2014 la rentrée scolaire à l'école Topalian:

L'école Topalian ouvre ses portes pour une nouvelle année scolaire. Monsieur et Madame Onisto acheminent les élèves à l'école comme ils le font si aimablement depuis des années.

L'équipe enseignante composée de: Suzy Sahakian (classe des petits), Nevrik Azadian (classe des grands, langue occidentale), Valya Dadoyan (classe des grands, langue orientale). Travail à l'aide des **ipads** sur des programmes riches et attractifs, afin de familiariser tous les élèves à l'alphabet arménien, avec Maral Wurry et une fois par moi éveïl à la foi.

Cette année l'école Topalian est fière d'accueillir de nombreux nouveaux élèves, les tous petits, qui représentent la nouvelle relève !

L'école Topalian et ses élèves veulent tout au long de l'année vous relater à travers cette page dans le journal *Artzakank* les activités, les projets et la vie au sein de l'école Topalian.

Chers parents, n'hésitez pas à inscrire vos enfants à l'école Topalian, car c'est une grande famille où les enfants s'épanouissent, un lieu de rencontre où les élèves tissent des liens d'amitié inoubliables. C'est un beau cadeau que vous leur faites et de très beaux souvenirs qu'ils garderont tout au long de leur vie.

Mme Suzy SAHAKIAN nouvelle enseignante de 7 élèves dans la classe des tous petits du jardin d'enfants, grand-mère d'Adrian, deuxième génération à l'école Topalian. Suzy a organisé sa journée: le matin initiation et apprentissage des couleurs, des chiffres et l'alphabet arméniens de

manière très ludique en s'amusant. Lecture des contes (hekyat), chants, danses, jeux. Pour Suzy c'est un devoir de transmettre à ses élèves et aux générations futures cet héritage, son amour pour l'Arménie, sa langue, sa culture et ses traditions. L'école Topalian se félicite de l'arrivée de Suzy parmi son équipe pédagogique, c'est un rayon de soleil qui illumine l'établissement tous les mercredis et c'est une boule d'énergie communicative. Bienvenue!

Adrien et Sériné ont partagé leurs gâteaux d'anniversaire

Scolarité:

Le financement de l'école, selon le souhait de **M. Hagop Topalian** dont la devise était «**Hay Abrink**», est assuré en grande partie par sa Fondation. Cependant, une participation symbolique est demandée aux parents. Le montant forfaitaire pour une année scolaire par enfant est de:

Fr 200.- les après-midis (sans repas, ni transport)
Fr 400.- les après-midis (avec repas et/ou transport)
Fr 400.- la journée (sans transport)
Fr 500.- la journée (avec transport)

Dates à retenir:

Fête de Sourp Hagop (Noël à l'école)

Dimanche 14 décembre 2014

Les Vacances scolaires

Vacances de Noël et Nouvel An

Du lundi 22 décembre 2014 au vendredi 2 janvier 2015

reprise le 07/01/2015

Vacances de février

Du lundi 9 février au vendredi 13 février 2015

Vacances de Pâques

Du jeudi 2 avril au vendredi 10 avril 2015

Afin d'assurer la sécurité dans le bus, recommandez à votre enfant de boucler sa ceinture de sécurité, et en cas d'absence avertir un jour avant:

Bus: M. Onisto 079200859 ou Mme Onisto 0794386223 Mme NevrikAzadian 022.7431780/ 0798275443

ACTIVITES

Le comité a eu le plaisir d'organiser le 24 août 2014 le chiche kebab annuel particulièrement chaleureux et réussi. Plus de cent trente amis ont participé à cette manifestation très appréciée. La clémence du temps, et sans doute le choix de la date, ont permis un rassemblement conséquent. La nouvelle politique de prix réduits pour les membres de l'UAS a laissé, nous l'espérons, un bon souvenir supplémentaire de cette manifestation. Le week-end précédant la reprise scolaire devrait dorénavant être choisi pour une telle manifestation.

Nous avons également eu le plaisir de préparer une soirée informelle et amicale pour la fête de l'indépendance de la seconde république d'Arménie, le samedi 20 septembre 2014. Notre volonté de coopération avec l'Ambassade de la République d'Arménie l'a naturellement fait apparaître comme logique. Plus d'une centaine de personnes a participé à la soirée dansante et festive. Dj Vahé, venu spécialement de Paris, a fait danser les invités sur la piste de danse toute la soirée!

MUSIQUE

Il est de notre devoir de participer à la perpétuation de la culture arménienne. Dans cet esprit, nous ouvrons des préinscriptions pour un cours de duduk. Tous les détails ne sont pas encore fixés, car nous ne connaissons pas encore le nombre exact d'élèves intéressés. Nous esquissons un projet selon les caractéristiques suivantes :

Quand? Les mercredis dès janvier (en compatibilité avec le cours de danse)

Combien? Entre 10.- et 20.- CHF/heure /élève (selon le nombre d'inscrits)

Qui? Ouverture à tout le monde

Prix préférentiel pour les membres de l'UAS

Veillez faire part de votre intérêt de vos remarques éventuelles à jv.nigolian@bluewin.ch. Les personnes intéressées seront informées individuellement des aspects pratiques dans un second temps.

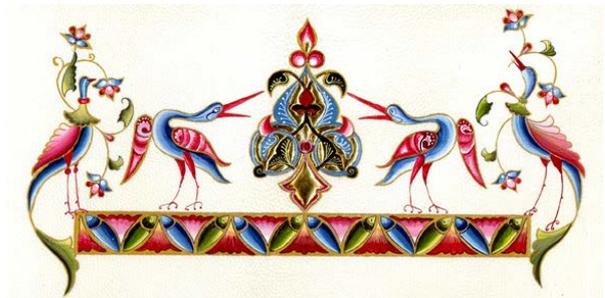

COMMISSIONS

Afin de gagner en efficacité, le comité a déterminé des commissions spécifiques relatives aux domaines suivants : Sanahin, Jeunes, Programme annuel, Cuisine, Associations et Artzakank. De nouvelles propositions seront discutées dès le mois de novembre.

A VENIR

Nous organiserons une soirée pour la Saint-Sylvestre, le 31 décembre. Une communication plus précise aura lieu ultérieurement.

Diverses discussions nous ont également amenés à envisager d'organiser des soirées «jeunes» et de soutien à Sanahin au Centre. L'organisation et les détails de ces soirées vous parviendront ultérieurement.

DANSE

Une discussion ouverte avec les membres intéressés a permis de clarifier certains aspects de la situation de la troupe de danse Sanahin. Certains avis contraires ont été clairement mis à jour. Il est difficile, voire impossible, de concilier toutes les forces qui s'opposent. Il a été décidé que l'accès aux cours resterait circonscrit aux membres de l'UAS. La création d'ateliers de danse ad hoc devraient être ouverts à des tiers dans un second temps.

L'intérêt de la communauté à soutenir SANAHIN reste prépondérant. Nos efforts vont dans ce sens en vue de trouver des pistes pour réduire les insatisfactions et le déficit.

Un goûteux Chiche kebab

Jean-Vahé NIGOLIAN, texte.
Armenuhi MAGARDITCHIAN, mise en page.
Pour le comité de l'UAS